

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir Sanat Dergisi

**OZANTÜRK'ÜN "SARIKAMIŞ" ŞİİRİYLE
SARIKAMIŞ HAREKÂTI'NA EMPATİK BİR YAKLAŞIM (8)**

YIL: 44

SAYI: 524

AĞUSTOS 2021

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Genel Yayın Yönetmeni

Mehmet BİLGEHAN

Genel Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Halkla İlişkiler

Mehmet ÇAYIRDAĞ

Yaşar ELDEN

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Dr. Ahmet KAYASANDIK

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniv.)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Hacı Bektaş Veli Üniv.)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (Süleyman Demirel Üniv. Emekli)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniv.)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniv., TDK Bşk.)

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Üniv. Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (Ege Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Ali YAKICI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

(Not: Soyadlarına göre alfabe sırasıyla)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ

Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı

Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8

38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com.tr

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

alimgercel@gmail.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Ozantürk'ün "Sarıkamış" Şiiriyle

Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (8)

Mehmet BİLGEHAN.....1

Öğretmeni Öğrenmeyi Konuşmak

BEDRETTİN KELEŞTİMUR.....9

Zor Günler Kapıda (Şiir)

Köksal Akçalı (Asabi).....14

Vefâtının 33. Yılında S. Ahmet Arvasi'yi Anıyoruz!

M. Halistin Kukul15

Sarıkamış (Şiir)

Ozantürk (BAYRAM DURBİLMEZ).....16

Leylakların Gülümsediği Şehir Ankara

Nurettin DOĞAN.....17

Ârif Nihat Asya ve Hasan Âli Yücel

Hakkı DURAN.....18

İnsana Yatırım: Sultan II. Abdülhamid Han'ın

Halep'te Yaptığı Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri

Gülşen BİLGEHAN.....19

Türk Tarihi Üzerine

Dr. Seyfi ŞAHİN25

Türk Kültüründe Turna ve Erzurum Turna Barı

Müslüm ÇAĞLAR28

İki Lahmacuna Satılan Ev

Recep Çalkaner32

Dizgi ve Tasarım

Mehmet BİLGEHAN -Hakan TOPUZOĞLU

www.erciyesdergisi.com.tr

İnternet Sayfasında Yayınlanmaktadır.

İndirme ücretsizdir, satılmaz!

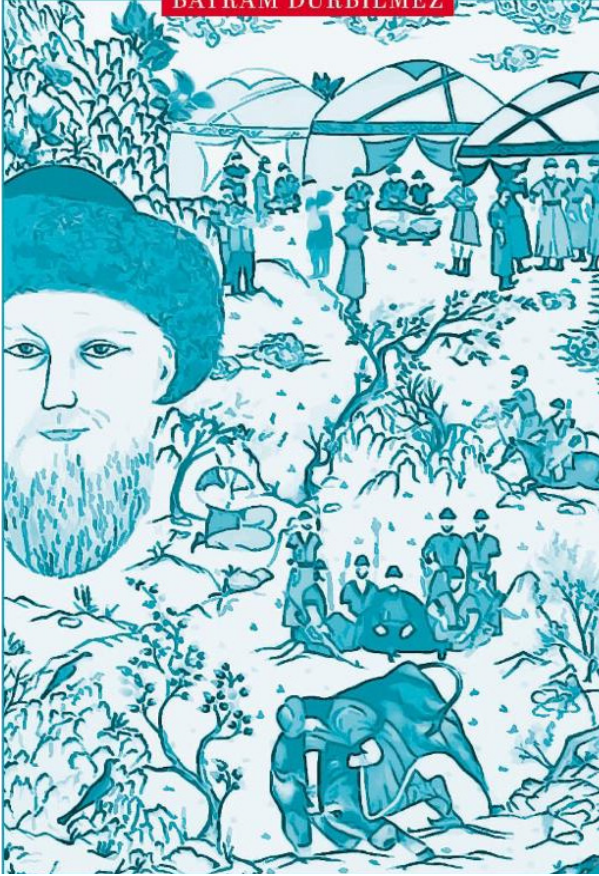
Yazılarınızı

**OZANTÜRK'ÜN "SARIKAMIŞ" ŞİİRİYLE
SARIKAMIŞ HAREKÂTI'NA EMPATİK BİR YAKLAŞIM (8)**

Mehmet BİLGEHAN

**GÖNÜL COĞRAFYAMIZDA
-Dede Korkut Ruhuyla-**

BAYRAM DURBİLMEZ

Giriş

Gönül Coğrafyamızda, -Dede Korkut Ruhuyla- "Ozantürk ve Dur/bilmez" mahlasıyla yazdığı şiirlerle "Bayram Durbilmez" ozan-bilge geleneğini günümüzde "Âşıklık geleneği" ile sürdüren önemli şairlerimizden biridir.

"Gönül Coğrafyamızda, -Dede Korkut Ruhuyla-" ifadesi, Türk kültürünün derinliklerinde kök salmış ozanlık geleneğinin, Dede Korkut'un simgelediği değerlerle hâlâ yaşadığını vurgulamak amacıyla bir eser adı olarak onu temsile yetkili bir bilge ozan tarafından kullanılmıştır.

Ozantürk Dede Korkut üslubuyla, "Sarıkamış

şiirini" destanî bir üslupla sunarak gönül coğrafyamızı "Dede Korkut" ruhuyla şekillendiren bir bilge ozan olarak, onun geleneğini bizlere cesaret, adalet ve dayanışma ruhuyla ve bizi bizi yapan erdemleri şiirinde yansıtarak çağımızda bu geleneği aktarmaya devam etmektedir.

Ozantürk, "Sarıkamış" şiirinde yansıttığı "Dede Korkut" ruhu destanî üslubuyla; Anadolu'dan Orta Asya'ya uzanan geniş bir coğrafyada yaşayan Türk milletinin ortak duygularına, empatikve terapotik bir üslupla tercüman olmuştur. Dede Korkut" ruhu onun güçlü anlatımıyla toplumun ortak acısını empatik-terapotik bir üslupla şekillenmiştir.

Ozantürk gibi âşıklık geleneğini sürdüren bilge-ozanlarımız sayesinde gönül coğrafyamız Dede Korkut ruhuyla şekillenmeye decam etmektedir.

Dede Korkut ruhu, gönül coğrafyamızda hem bir tarihsel bağ hem de geleceğe ışık tutan bir ilham kaynağı olarak varlığını sürdürmektedir.

Dede Korkut'un ozan kişiliği:

Toplumsal dayanışma, adalet, vefa ve kahramanlık gibi değerleri içinde barındıran bir figürdür.

Bu kişiliği ile Dede Korkut, halkın sorunlarına çözüm bulmaya, toplumsal huzuru sağlamaya yönelik bir rehber bilge-ozan karakteri olarak kendini göstermektedir.

Dede Korkut, ozanlık geleneğini, kültür tarihinin en köklü ve dinamik unsurlarından biri olarak bilge-ozan karakterini kazandırmıştır.

Dede Korkut ozanlık geleneğinin izlerini taşıyan en önemli kaynaklardan biridir.

Dede Korkut, bir ozan olarak yalnızca destan anlatıcısı değil, aynı zamanda toplumun hafızasını ve değerlerini aktaran bir bilgedir.

Dede Korkut'un kopuz çalıp destanlar söylemesi, onun sanatsal yetkinliğini gösterirken, toplumu birleştiren öğütleri ve duaları da manevi liderliğini ortaya koyar. Bu çift yönlü rolü, ozanlık geleneğinin durağan bir yapı olmadığını, aksine toplumsal dinamiklere uyum sağlayarak geliştiğini kanıtlar.

Dede Korkut'un ozan kişiliği, bilgelikle sanatı birleştiren bir rehber olarak öne çıkar.

Günümüzdeki Ozantürk, Dede Korkut'un öğretilerini yaşatarak, bireysel ve toplumsal meseleleri sanatın gücüyle dile getirmekte ve Dede Korkut'un mirasını yaşatmaktadır.

Ozanlık geleneği, günümüzde de ad değiştirerek "aşıklık geleneği" olarak yaşamakta ve devam etmektedir.

Günümüzde aşıklık geleneği olarak devam eden bu miras, Dede Korkut'un ozan kimliğinden aldığı güçle "Ozantürk" ile varlığını sürdürmektedir.

Mitolojiden beslenen destansı anlatılar, günümüzde "Ozantürk" şiirleriyle halk biliminin canlı yapısı içinde modern zamanlara taşınmıştır. Böylece, Dede Korkut'un ozan kişiliği, hem geçmişin hem de günü-

müzün kültürel dokusunu zenginleştiren bir simge olarak "Ozantürk" şiirlerinde yaşamaktadır.

Ozantürk, bu mirası modern dünyaya uyarlarken, geleneksel öğretileri yeni formlarla yeniden yorumlayarak şiirleriyle zenginleştirmektedir.

Ozantürk, geçmişten Dede Korkut ruhunu yansıtan anlatısıyla bu öğretiyi çağdaş sanatın diliyle şekillendirmektedir.

Ozantürk ozanların yaratıcılığını taşıyan destanlar, sagular ve benzeri eserleri yalnızca sanatçı kimliğiyle değil, "kam, baksı, şaman" kimliği ile aktararak "Dede Korkut ruhunu günümüzde gönül coğrafyamızda yaşatmaya devam etmektedir (Köprülü, 1986: 49-102).

Ozantürk'ün bu çok yönlü kimliği, şiirleri ve anlatılarıyla toplumu yönlendiren rehber kimliği ile bilge-ozan Dede korkut geleğini devam ettirdiğini gösteren en önemli delillerden biridir.

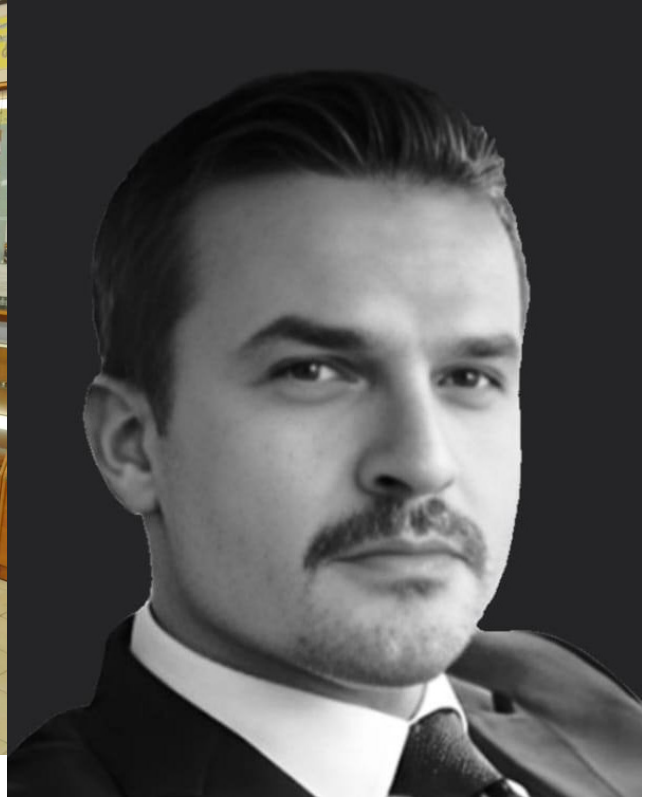
Ozantürk, Dede Korkut ruhuyla, Dede Korkut hikâyelerinde yer alan kahramanlık, misafirperverlik, adalet ve sadakat gibi değerleri dizelerinde günümüz toplumlarına ilham etmektedir.

Ozantürk, bireysel ve toplumsal sorunlara yönelik çözüm önerilerine Dede Korkut öğretilerini katmaktadır.

Ozantürk, Dede Korkut'un ozanlık geleneğini Dede Korkut'un mirasını günümüze taşıyarak. toplu-

Yakutistan / Saha Eli'nde Kopuz Müzesi

mu şekillendiren önemli bir bilge-ozan tipidir

Ozantürk, Dede Korkut ruhunu ahlaki değerler üzerinden yeniden şekillenmeye devam etmektedir.

Ozantürk, şiirlerinin Dede Korkut öğretileriyle harmanlayarak, geçmişle bugünü birleştirerek toplumsal hafızayı inşa ederek ve kültürel kimliğin korunmasına önemli bir katkı sağlamaktadır

Ozantürk, toplumsal huzur, dayanışma, vefa ve adalet gibi kavramları, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde dile getirerek, geçmişin öğretilerini geleceğe taşımaktadır

Ozantürk, Dede Korkut mirasını ve ruhunu, ozanlık geleneği aracılığıyla yaşatılmakta ve toplumun kültürel hafızasını derinleştirmektedir.

Ozantürk, Dede Korkut öğretilerini günümüzde de güncel bir şekilde sunmaktadır.

Ozantürk, halkın birliğini ve toplumsal dayanışmayı Dede Korkut mirası ve ruhu ile pekiştiren önemli bir bilge-ozan örneği olarak önemli bir fonksiyonu günümüzde icra etmektedir.

Ozantürk, Dede Korkut'un öğretilerini halkın duygusal ve toplumsal birikimini sanat yoluyla ifade eden bir köprü görevi görmektedir.

Ozantürk, Dede Korkut'un güçlü karakterini günümüzde kendi üslubuyla harmanlayarak Türk milletinin sesi olmaya devam etmektedir.

Bu ifadelerle "Sarıkamış" şiirinin son dördlüğü'nün de Ozantürk nasıl bir empatik yaklaşım sergilediğine bakalım:

9. Dörtlük:

"Bu kahpe felekle atılmaz aşık

Ozantürk, Türk oğlu yurduna aşık

Ne ağıtlar yakıt binlerce aşık

Sazını duvara astı, ağladı...

Sözünü yarıda kesti, ağladı..."

Ozantürk bu dörtlükte kelimelerle oyun oynayan dili çabuk bir ozan olduğunu açıkça ortaya koyuyor. "aşık" ve "aşık" keimelerine adeta şirinde bir mana dansı yaptırmaktadır. Aslında mana dansı adeta bir cirit oyunua dönüşerek kelime manadan manaya atılarak at sırtında adeta cenk meydanında harp ettiriliyor.

Dede korkut ruhunu günümüze taşıyan cinas ustası bir bilhe-ozan olarak Ozantürk "aşık" kelimesine cinas sanatıyla mana akrobasisi yaptırıyor ve üç farklı anlamda kullanıyor:

Ozantürk her mısra da kelimenin başka bir anlamını öne çıkarılarak şiirde hem mana hem de ahengi zenginleştiriyor.

"1. Dize: "Bu kahpe felekle atılmaz aşık"

"Bu kahpe felekle atılmaz aşık" dizesinde "aşık" kelimesi, kadim Kam bilge falcılıkta kullanılan aşık kemiğinden yapılmış zarla bakılan "İrk Bitig" (Fal Bilgisi)'ni de telmih yoluyla hatırlatıyor.

"Sarıkamış Harekâtı'ndaki Batının oyunları sebebiyle karartılmış kaderle boy ölçüşemeyeceğini hem de bu konuda kaderin değiştiremeyeceğini işaret vardır. "Aşık atmak," ya da "felekle aşık atmak," kaderle veya alın yazısıyla rekabete girmek, mücadele etmek gibi mecazi bir anlam taşır.

Felek (kader) karşısında bazen insanın boynu bükülür, rıza gösterir insan, kaderle bazen mücadele edemeyiz. Ona teslim olmak zorundayız. "Kahpe Felek" tamlaması "kaderin" kötü yazıldığını ifade ediyor, burada ilahî tecelli karşısında insanın teslim olma durumu "aşık atmak" deyiimiyle izah edilmiş. Burada "kahpe felek" ozanın atışacağı bir "aşk" gibi düşünülerek aynı zamanda teşhis edilmiş, ancak ozan Geleneksel halk şiirinde, aşıklık geleneği içinde, birbirine meydan okuma, taşlama ve atışmalar bilginiz gibi önemli bir yer tutar. Aşıklık geleneğinde, duygusal ve toplumsal meseleler karşısında karşılıklı sözler, karşılıklı dörtlükler ve şiirlericra edilir. Ancak burada sözün bittiği noktayı işaret ederek sazi asıp, sözü yarıda keserek sonu felaketle neticelense de kadere teslim olan şehitlerin ruhu ve maneviyatı karşısında o da aynı kabullenışı sergiler (Köprülü 1962: 33-34).

Mana itibarı ile "aşık atmak" deyiiminin kökeninde, eski geleneklerde bu kemiğin zar veya benzeri nesneler gibi kullanıldığı, oyunlar ve kumar faaliyetlerinde yer aldığı belirtilir. Bu kemiklerden atış yapıldığı için, "aşık atmak" deyiimi ortaya çıkmıştır. Fırlatma hareketi, bu kemiğin kullanımından türetilmiş olup, şekil ve işlev bakımından zar gibi hareket ettirilen bir araçtır.

Kadim Kam, şaman, baksı bilgeliğinde kehanet ve divinasyon (gelecek bilme) amacıyla kullanılan ve İrk (Fal) bakmada kemikten yapılmış bu nesneler kullanılırdı. İrk Bitig (Fal Kitabı) eski Türk toplumlarında kullanılan bir divinasyon (gelecek bilme) sistemidir. Bu uygulama, hayvan ayak bileğindeki aşık kemiği gibi nesneler üzerinden, geleceği bilme veya kehanette bulunma amacını taşır. İrk Bitig, bu konuda önemli bir geleneksel bilgi kaynağıdır ve çeşitli fal çeşitleriyle geleceğe dair bilgi edinmek için kullanılmıştır.

İrk Bitig, eski Türk kültüründe kehanet amacıyla kullanılan bir sistemdir. Bu kitapta, çeşitli semboller, işaretler ve oyunlarla geleceği yorumlama yöntemi yer alır. Fal bilgeliği, geçmişte genellikle doğa ve hayvan unsurlarıyla ilişkilendirilerek, fal bakmak için çeşitli

nesneler ve ritüeller kullanılmıştır. Aşık kemiği gibi doğal unsurlar, bu bilgeliğin temel araçlarından biridir ve sembolik bir anlam taşır. “Aşık atmak” terimi, bu fal yöntemlerinden biri olarak, kemik veya zarların fırlatılması yoluyla gelecek hakkında bilgi edinme sürecini ifade eder, ancak asıl amaç kaderle aşık atılamayacağını belirtmektir.

Aslında Tanrıkut Mete’den beri Türk ordularının büyük seferlere çıkmadan önce yanlarına savaşmak üzere, fal bilgeliği ile meşhur kamları çağırdıkları ve İslamiyetten sonra da bunların yerini alan alp-eren, gazi-derviş gibi tasavvuf alanında, ilimde, hendesede ve astronimide ün yapmış şey Edibali, Akşemsettin, Molla Gürani gibi evliyadan kimseleri savaşla ilgili kehanet sahibi kişilere danıştıklarını, onların zamanı okuma, divinasyon (gelecek bilme) yeteneklerinden yararlanırları bilinmektedir.

Zaman ititbarıyla Osmanlı’nın savaşlarında en son bu çerçevede metafizik boyutu güçlü olan Şemseddin Sivâsî’nin ba manada savaşa iştirak ettirildiğini biliyoruz

Şemseddin Sivâsî ömrünün sonlarına doğru III. Mehmed’in daveti üzerine “Eğri seferine” çağırılmıştır. Şemsettin Sivasî’yi örnek olarak vermemizin nedeni bu savaşa katılacağını müritlerine çok öncesinde kehanetle bildirmiş olmasıdır.

“Âşık sazını duvara asıp susarsa, arif de konuşursa helak olur.” Evet, âşığın sazını asıp, susması hayra alamet değildir. Arifin de bu mana da konuşup kendini keşfettirmesi de hayra alamet değildir.

Ozantürk bizlere, İttihat ve Terakki’nin genç su-bayları böylece “Sarıkamış Hearekâtında” bu manada bu savaşta metafiziğin aydınlık, nurlu tarafını temsil eden ve kamlığı devam ettiren devinasyon yeteneğine sahip kişilerin kullanılmadığından karanlık taraf batının şeytani planlarının da sezilmediğine işaret ettiğini belirtmek isterim.

Türk ordusu planlama safhasından sonra metafiziğin aydınlık tarafını temsil eden Allah dostu ârif tarafın desteğini yanlarına almadıkları gibi, metafiziğin karanlık tarafıyla karşı karşıya kalarak yenilmez Türk ordusuna yenilgi yaşatmışlardır.

Ozantürk gibi kam bilgeliğine, metafizik bilgisine ve geleceği okuma bilgeliğine sahip bir ozanın bu eksikliği hissederek karanlık tarafın, firavun sihirbazlarının, haçlı ve kabala şeytanlarının dönüştürdüğü kötü, olumsuz, felakete sürklenen kader döngüsüne bağlı bu tür kader algısını “kahpe felek” kavramıyla şiirde dile dökmüştür.

Bu tür ozanlar hakikatleri hikmete dönüştürerek

ifade ederler irfani ve hikmeti şiirler de böyledir. Bir âşk halini mana boyutunda yaşayan âşığın söze dökemeyeceği bir duygu olamaz, Söze dökmeyp, sazını da asıp susup ağlıyorsa, “âşık” artık arif boyutundaki aşkla manaları algılıyor demektir arif bu yaşanan hali söze dökemez, çünkü bu boyutu söze dökcek kelime ve kavram yoktur.

İslam öncesinde ve sonrasında bilgelerin yol göstericiliği ile aydınlık, nurlu tarafın desteğini alarak, Tengri’yle irtibata geçen semanın nurunu yeryüzüne indiren, yedi kat yerin altına geçerek karanlık tarafın hizmetkârı şeytanın desiselerini engeleyen kamlarla Tanrıkut Başbuğlar zaferden zafere koşmuşlardır. İslamiyetten sonra da bu geleneğin devam ettiğini görüyoruz; ancak I. Dünya Harbi’nde ârif insanların desteğine gerek duyulmadığı anlaşıyor.

Ancak kurtuluş savaş döneminde de bu tür zatlardan yararlandığını söyleyebiliriz. Mehmet Akif Ersoy’un Çanakkale şehirleri şiirinde o dönemde Almanyada bulunmasına rağmen savaşı germüş gibi anlatması ve şiirinde terennüm etmesi manevi olarak bu savaşa katıldığının göstergesidir.

2. Dize: Ozantürk, Türk oğlu yurduna âşık

“Ozantürk, Türk oğlu yurduna âşık” Bu dizede “âşık,” aşk ile dolu, sevgisini ifade eden kişi anlamında kullanılmıştır. Burada kişinin yurduna ve milletine duyduğu derin sevgi, yani vatanseverlik vurgulanır. Bu anlam, “sevgiliye duyulan aşk” kavramını mecazi bir şekilde yurt sevgisine taşır.

Ozantürk burada bu kelimeleri kullanmasındaki asıl amacı felekle aşık atamayan, âşkla yurduna bağlı olan “Türkoğlu” mahlaslı halk ozanının oğlu olduğunu da telmih etmektedir.

Ozantürk, sanat yolculuğuna küçük yaşlarda şiirle adım attı. Şiire olan ilgisi, babası Âşık Türkmenoğlu ve onun dedesi Âşık Şifai’nin halk şairi olmasından kaynaklanan güçlü bir gelenekle beslendi. Türk halk şiirinin yanı sıra, Klâsik Türk şiiri ve Avrupaî Türk şiiri nazım biçimlerini de benimseyerek, edebiyatın farklı türlerinde eserler verdi. Zengin söz varlığı ve cinaslı anlatımıyla, halk edebiyatının estetik değerlerini modern şiir anlayışıyla harmanladı. Bu yönüyle edebiyat çevrelerinde ‘Sevgi Şairi’, ‘Cinas Şairi’ ve ‘Türk Dün-yası Şairi’ unvanlarıyla tanınmaya başladı. Şiirleri, milli ve manevi değerlere olan bağlılığıyla geniş bir okuyucu kitlesine ulaştı ve sanat hayatında çok sayıda ödülle onurlandırıldı.”

İkinci dizedeki “Türk oğlu” ifadesi, Ozantürk’ün hem etnik kökeninin “Türk” olduğuna hem de

“Türkmenoğlu”nun babası olduğuna bir referans ve gönderimdir. Türk oğlu tevriyesi ile burada asıl olarak babasının da bir ozan olduğunu telmih etme gayesini taşır. Bu tür bir gönderme, referans şairin hem kendi ailesine hem de köklerine duyduğu bağlılığı ifade ederken, “Türk oğlu” babası Türkmenoğlu’na aile ve kültürel mirasına atıftır. Bu geriye referanstır.

Ozantürk, geçmişten gelen bir bağa işaret eder. Ailevi ve tarihi kökenlerin, kendi kimliği ve sanatına olan etkisini vurgular. Türkmenoğlu’nun sanatsal mirasını kendi “Türk oğlu” kimliği üzerinden devam ettirdiğini ima eder. Bu, şairin geçmişiyle bağlantı kurarak kendi sanatını konumlandığı bir yaklaşımı yansıtır. Geriye

dönük olarak şairin ailesine ve Türklük mirasına bağlanırken, ileriye dönük olarak da Türk milletinin bir ferdi olarak şairin milli ve kültürel görevlerine işaret eder. Ozantürk vatan sevgisini, yurduna âşık kelime öbeği ile dile getirmiştir.

“Türk oğlu” ifadesi, hem geçmişle bağ kurarak bir geriye referans hem de geleceğe dönük bir misyonu ima eder, ozanın hem köklerine bağlılığını hem de kendisini bu köklerden doğan bir ideali temsil etmeye adanmış olduğunu gösterir. Kullanım bağlamına göre bu iki anlamın dengesi, şairin kimlik ve sanat anlayışını derinlemesine anlamamızı sağlar

“Türk oğlu” ifadesinin iki katmanlı bir anlam taşı-

dığı düşünülebilir:

Ailevi Bir Telmih: Babasının “Türkmenoğlu” mahlasına yapılan bu gönderme, şairin ailesinin sanatsal ve kültürel mirasına olan bağlılığını vurgular. Aynı zamanda, babasının halk şiirindeki yerine bir saygı duruşu olarak da okunabilir

Milli Kimliğe Vurgu: “Türk oğlu” ifadesi, Türkmenoğlu mahlasından bağımsız olarak, Türk milletinin bir evladı ve savunucusu olma düşüncesini de çağırıştır. Bu bağlamda ifade, bireysel bir ailevi bağlılığın ötesine geçerek, daha geniş bir milli duyarlılığı temsil eder.

Türkmenoğlu şairin ailesinin kökenlerine işaret eder. Bu bağlamda, “Türk oğlu” ifadesi, Türk kimliğini Türk milletinin genel kimliğiyle bütünleştirir. Şair, kendi sanat anlayışını ve ailevi bağlarını, Türk milletinin tarihine ve kültürel değerlerine duyduğu derin bağlılıkla harmanlamaktadır. Bu çift anlamlılık, şairin eserlerindeki çok katmanlı anlam dünyasını zenginleştirir ve okuyucunun zihninde daha derin bir etki yaratır.

Dizedeki “Türk oğlu” ifadesi, Türkmenoğlu’na bir gönderme telmihidir.

“Yurt” kelimesi “âşık” kavramıyla kişileştirilmiş bir varlık olarak algılanılmasına yol açar. Şair burada “yurt”u bir sevgili gibi gösterir. “Âşık” kelimesi, mecazi anlamda kullanılarak yurt sevgisi, bir insana duyulan sevgiyle özdeşleştirilmiştir. Burada “âşık” bir benzetme unsuru olarak kullanılmıştır, ancak benzetmenin sadece bir yönü verilmiştir. “Ozantürk” ve “Türk oğlu” ifadeleri arasında anlam açısından bir paralellik, ses açısından ise ahenk bulunur.

“Yurduna âşık” ifadesi, derin bir sevgi ve bağlılığı dile getirir. Bu, dizeyi lirik bir üsluba kavuşturur ve okuyucuda duygusal bir etki bırakır. “Türk oğlu” ve “Ozantürk” ifadeleri, kahramanlık ve yiğitlik çağrışımları yapar. Bu, dizeye destansı bir hava katar. Şair, bireysel bir duyguyu milli bir bağlamda sunarak evrenselleştirir.

Dizede tema, “vatan sevgisi” ve “milli kimlik” tir. Şair, bireyin kimliğini Türk milletinin yüce değerleriyle ilişkilendirir. “Yurduna âşık” ifadesiyle yurda duyulan sevgi somutlaştırılmıştır. Türk oğlu: Milli kimliği ve atalara bağlılığı simgeler.

Dizedeki uyumlu sesler ve kelime tekrarları, ahengi sağlar. “Türk” ve “âşık” kelimelerinin vurgulanışı, dizeyi melodik bir hale getirir. Dize, güçlü bir milli duygu ve lirik bir ifade taşıyan, anlam yoğunluğu yüksek bir yapıya sahiptir. Üslup açısından, şairin halk edebiyatı geleneğiyle bağlantı kurduğu, milli ve manevi değerlere odaklandığı görülür. Dizedeki edebi sanatlar ve sözcük

seçimleri, okuyucuyu hem duygusal hem de zihinsel bir yolculuğa çıkarır. Dize, edebi yönden milli kimliği ve yurt sevgisini merkezine alır.

3. Dize “Ne âğıtlar yaktı binlerce âşık”

Ne âğıtlar yaktı binlerce âşık” dizeside, “âşık,” Türk halk edebiyatında saz çalıp şiir söyleyen halk ozanlarını ifade eder. Burada “binlerce âşık,” halk ozanlarının tarih boyunca yurt sevgisi ve kaderin zorlukları üzerine söyledikleri âğıtları, dizeleri ve türkülerini ima eder.

“Ozantürk”ün Sarıkamış Harekatı’nı yapan askerlerin bile bile ölüme yürüyüşlerini empatik bir yaklaşımla idrak etmemizi istemektedir.

Onlar, kaderlerini kabul ederek Alahuekber nidalarıyla Allah’a koşmaları karşısında Ozantürk, ulvî şehitlerin manevi huzurunda oluşan bir duygu yoğunluğu ile sözün bittiği noktadadır ve bu yüzden dili adeta lal olmuştur. Bir manevi coşku ve dinginlikle çehitlerin bile bile Allah’a koşmaları karşısında söylenecek başka bir söz olmadığını da idrak etmemizi istiyor.

Âşığın sazını asıp, söz söyleyememesi hayra alemaet olmadığından son dörtlüğü ustaca koşmanın bünyasına yedekli mani formunu katarak susan âşığın öncesinde sazını da asması gerektiği geleneğini de bize hissettiriyor. Bu nedenle nakarat dizesi iki dizedir. İlk üç mısra asıl âşığın neden sazını asıp, sözünü yarıda kesip ağladığının sebeplerini belirtmektedir.

“Sazını duvara astı, ağladı...”

Sözünü yarıda kesti, ağladı...”

Âğıt, genellikle ölüm, acı, kayıp gibi durumlar karşısında söylenen hüznü bir tür halk şiiridir. Bu sözcüğün anlamı, duygu yoğunluğu ve üzüntüyü ifade eden bir kavramdır. Dizedeki “âğıt” kelimesi, bireysel ya da toplumsal kayıplar karşısında yaşanan derin duyguları somutlaştırır.

“Yakmak” sözcüğü mecazi olarak kullanılır ve burada fiziksel bir yangın değil, duygusal bir yangın söz konusudur. Yani acı ve kederin yoğun bir şekilde ifade edilmesi, bu kavram üzerinden anlatılır.

“Âşık” kelimesi, halk şairleri ve toplumun duygusal ve sanatsal ifadelerini temsil eden kişilerdir. Dizede “âğıt” kelimesi, matem ve üzüntüyle ilişkili bir kavramdır. Genellikle ölüm, acı ve kayıplar üzerine söylenen, duygusal olarak derin bir duygu taşıyan şiir biçimidir. “Ne âğıtlar yaktı” ifadesi, “Sarıkamış Harekatı” üzerine söylenen şiirlerin sayısını ifade eder. Binlerce âşık, toplumdaki saz ve söz âşıklarını sayısal olarak çokluğunu ifade eder.

“Âğıtlar yaktı” ifadesinde, “yakmak” kelimesi mecazi olarak kullanılmaktadır. Gerçek bir yangından çok,

duygusal bir acının dile getirilmesi söz konusudur. “Ne ağıtlar yaktı binlerce âşık” ifadesi ile hem tarih boyunca toplumun çeşitli kesimlerinde duyulan ortak acıları yansıyan ağıtlar hem de Sarıkamış Harekâtı Şehitleri için söylenen ağıtlar kastedilmiştir.

Ağıt, toplumsal bir bilinçle şekillenen bir acı hisse dayanan olayla ilgilidir. Ağıtlarda âşıkların sözcüklerle ifade ettiği duygular, derin bir üzüntüyü ve hüznü taşır. “Ne ağıtlar yaktı” ifadesiyle Ozantürk bu olayın ne kadar toplumsal ortak bir acı olduğunu vurgulama amacı taşır. “Binlerce âşık” ifadesi, toplumun acılarını kültürel bir değer olarak toplumun hafızasına kaydeden âşıkları ifade eder.

4/5. Dize:

“Sazını duvara astı, ağladı...”

Sözünü yarıda kesti, ağladı...”

Bahsettiğiniz durum, geleneksel Türk halk edebiyatı formlarında şair veya âşık, şiirin duygusal etkisini artırmak için geleneksel biçimlerin dışına çıkabilir ve yenilikçi bir yaklaşım sergileyebilir. Son dördlükte, son dize iki dize olarak tekrarlanması ve dördlüğün beş dizeden oluşması gibi, bize bu bölümün 11 heceli Türki formunda oluşturulduğu ve dördüncü mısranın ek bir mısrayla kavuştak şeklinde tekrarlandığı düşüncesini uyandırıyor. ozantürk şiirini türkü formunda yakmasının nedeni, duyguyu güçlendirmek, ahenk yaratmak, şiirin duygusal yoğunluğunu zirveye çıkartma amacı taşımaktadır. Ozantürk, kavuştak tarzı ile duygularını tekrar ederek bir hüznün döngüsü yaratır.

“Sazını duvara astı, ağladı / Sözünü yarıda kesti, ağladı” dizedleri, tıpkı doğa karşısında bir şey yapamayan Sarıkamış şehitlerinin yaşadıklarını bize hissettirmek için bizde öaresizlik duygusu yaratır.

Ozantürk, âşığın çaresizliğini, acısını ve isyanını âşık üzerinden sembolize eder. Bu sözlerin, şiirin sonunda kavuştak gibi iki dize ile söylenmesi de çaresizlik duygusunun özel bir vurgu kazanmasını istemesindendir. Âşığın karanlık tarafın desteklediği kahpe felek karşısındaki çaresizliği evrenselleştirir ve yine de feleğe karşı boyun eğişin altını çizer. Bu yapısal seçim, Türk milletinin hissettiği kolektif bir acıyı da evrenselleştirme amacı taşır.

Son dördlükte kullanılan esnekliğin amacı halkın kolektif duygularını daha derinden yansıtmak amacıyla ve çift kavuştakla bu kollektif hüznün pekiştirilmiştir. Her iki dizede de “ağladı” kelimesi tekrar edilerek bir redif oluşturulmuştur. Bu tekrar, hem duygusal yoğunluğu artırır hem de melodik bir ahenk yaratmıştır

“Sazını duvara astı”: mecazi anlamda bir terk edişi,

içe kapanışı veya hayattan uzaklaşmayı simgeler. “Sözünü yarıda kesti” bireyin kendini ifade ediş biçimidir. Sözün yarıda kesilmesi, umutların ve hayallerin yarım kalması, kişinin kendi hikâyesini tamamlayamaması anlamına gelir.

Bu durum, hayata veya karanlık tarafı temsil eden kahpe feleğe karşı bir isyan göstergesidir. Her iki dizede “ağladı” kelimesinin tekrar edilmesi, bireyin duygusal acısını ve çaresizliğini pekiştirir. Sazın asılması, bir tür teslimiyeti, içsel yıkımı veya kişinin kendisini ifade etmekte vazgeçmesini simgeler.

Söz: Kişinin hem iletişim hem de varoluş biçimidir. Sözün yarıda kesilmesi, kişinin hayata dair beklentilerinin ve umutlarının tükenmesini ima eder.

“Sazını duvara astı” ifade, sadece bir fiziksel eylemi değil, aynı zamanda bir duygusal ve zihinsel durumu (vazgeçiş ve kabulleniş) simgeler. “Sözünü yarıda kesti” ifadesi, bireyin hayatta tamamlamak istediği amaçlarının yarım kalmasını veya dile getirmek isteyip getiremediği şeyleri sembolize eder. Bu dizelerdeki temel tema, insanın hayatta karşılaştığı zorluklar karşısında boyun eğişi ve acının dışavurumu olarak öne çıkmaktadır.

Ağlamak: Acının dışavurumu olarak gözüксе de burada bir çaresizlik, kaderin karşısında boyun eğiş gibi daha derin anlamlar taşır. “Ağladı” kelimesinin her iki dizede tekrar edilmesi, duygunun yoğunluğunu artırır ve okuyucunun hissettiği acıyı pekiştirir. Bu tekrar, aynı zamanda halk şiirinin ahenk yaratma unsurlarından biridir.

Mecaz-ı Mürsel (Ad Aktarması): “Sazını duvara astı” ifadesi, sazın fiziksel olarak asılmasından çok daha derin bir anlama sahiptir. Saz, halk edebiyatında şairin veya ozanın en önemli ifade aracıdır. Burada sazın asılması, söyleyişin, mücadelenin, sanatın ve duyguların askıya alınmasını temsil eder.

Saz ve söz, insanın duygularını ve kendini ifade etme biçimini temsil eden birer semboldür. Sazın asılması ve sözün kesilmesi, insanın hayat karşısında çaresiz kalışını ve pes edişini mecaz yoluyla anlatır.

Ozantürk, halkın ortak duygularını sade ve içten bir dille dile getirir. Bu dizelerde kullanılan imgeler ve ifadeler, herkesin kolaylıkla anlayabileceği bir sadeliğe sahiptir, ancak bu sadelik içinde derin anlamlar barındırır. ozanların halkın sesi olma görevini başarıyla yerine getirdiği görülür.

Ozanın nakarat bölümünü iki kez tekrar etmesinin sebebi, duygularını daha güçlü ve etkili bir şekilde ifade etme ihtiyacıdır. Bu yaklaşım, halk edebiyatında yay-

gın olarak görülen bir yöntemdir ve birkaç temel amaca hizmet eder:

Türk edebiyatında felek, insanı sürekli sınavan, umutlarını kıran bir güç olarak tasvir edilir. Ozanın sazını asıp sözünü yarıda kesmesi, bu kahpe felek karşısında duyulan çaresizliğin somut bir göstergesidir. Feleklerle mücadelede insanın yenilgisini dramatize ederek, kaderin baskısını içselleştirir.

“Ağladı...” kelimesi, sadece bireysel bir gözyaşı değil, binlerce âşğın yaşadığı ortak acının sembolüdür.

Ozantürk, çok az kullandığı sözcük sayısıyla “birey, millet, aile ve yurt” kelimelerini gibi geniş anlam alanlarını çağrıtacak şekilde kullanması önemli ve dikkat çekici bir özelliktir.

Türk edebiyatında sıkça işlenen bu temaların tek bir dizede böylesine etkili bir şekilde ifade edilmesi, ozanın yetkinliğini gösterir.

Kaynaklar

Durbilmez, Bayram. (2021). Gönül Coğrafyamızda –Dede Korkut ruhuyla-, Sonçağ-Kültür Yay., Ankara.

Özkan, Şakira. (2020), X, Y ve Z Kuşaklarının Instagram ve Facebook Aracılığıyla Oluşturdukları İmaj, Yüksek Lisans Tezi (Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Birgül Taşdelen), Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı.

Özata, M. (2009). Bir Doktorun Harp ve Memleket Anıları.

Ankara: Genelkurmay Başkanlığı Yayınları.

Özer, S. (2015). II. Dünya Savaşı Yıllarında İstanbul'da Tifüs. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, XV(30), 171-201.

Bardakçı, M. (2014). Hafız Hakkı Paşa'nın Sarıkamış günlüğü. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Köprülü, Fuad (1962), Türk Saz Şairleri I-V, Milli Kültür Yayınları, Ankara.

Köprülü, Fuad (1986), Edebiyat Araştırmaları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Bilgehan, Mehmet. (2021a). “Ozantürk'ün “Sarıkamış” Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (1)” Erciyes, 44 (517): 1-13.

Bilgehan, Mehmet. (2020b). “Ozantürk'ün “Sarıkamış” Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (2)” Erciyes, 44 (518). 24-33.

Bilgehan, Mehmet. (2020c). “Ozantürk'ün “Sarıkamış” Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (3)” Erciyes, 44 (519). 1-14

Bilgehan, Mehmet. (2020d). “Ozantürk'ün “Sarıkamış” Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (4)” Erciyes, 44 (520):1-14.

Bilgehan, Mehmet. (2020e). “Ozantürk'ün “Sarıkamış” Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (5)” Erciyes, 44 (521):3-12

Bilgehan, Mehmet. (2020f). “Ozantürk'ün “Sarıkamış” Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (6)” Erciyes, 44 (522):1-9.

Bilgehan, Mehmet. (2020g)., “Ozantürk'ün “Sarıkamış” Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (7)” Erciyes, 44 (523):1-8.

Bugün, her türlü riyadan uzak, dost ve samimi bir yürekle gerçekleri konuşacağımız bir gündür!

Allah Resulü (sav.) ne buyuruyorlar; “Ya öğretici ol, ya öğrenen ol, Ya dinleyen ol. Sakın dördüncü olma.

Zulümle bir şey elde eden bizden değildir.”

İnsaflı, merhametli, iyilikleri ön plana alacağız. ‘zulmün her türüne bu millet kapılarını kapatacak’tır’ Eğitimden kesinlikle taviz verilemez.

Ailede, okulda ve çevrede insanoğlu, sürekli bir eğitim atmosferinin içerisinde.

Öncelikle Okul! “Okul!” öyle mübarek bir kavram ki, O kutsi kavramla sürekli heyecanlanmışımızdır!

İnancımız, “İlim Müslüman’ın yitik malıdır!” der. Asıl, ‘hazine arayıcıları...’

Gerçek hazineye ulaşmak için, “İlimde ve hikmette derinleşinler!”

Ve eğitimciye/ öğreticiye en önemli mesaj; “Bildiginizi herkese öğretiniz, bilginizi yayın, kolaylaştırın, zorlaştırmayın, müjdeleyin, nefret ettirmeyin”

İnsana, ‘sevgi ve muhabbeti’ sürekli teşvik eden bir hadiste ise; “Birbirinizden nefret etmeyin,

Birbirinize düşman olmayın, Birbirinizden yüz çevirmeyin, Birbirinize haset etmeyin, kin gütmeyin, Ey Allah’ın kulları kardeş olun”

Bu hadisi, ‘her okulun girişine’ asmalıyız! Öğreten ve de öğrenenin, müşterek / veya ortak, ‘andı’ olsun!

Bugün 24 Kasım 2021... 1981 tarihinden itibaren 40 yıldır ülkemizde, “24 Kasım tarihi” öğretmenler günü olarak kutlanmaktadır. 1981 tarihi, Atatürk’ün doğumunun 100. Yıldönümüdür!

24 Kasım 1928 tarihi, ülkemizde ‘okur-yazar’ oranının artırılması için, “Millet Mekteplerinin açılışının... Ve Gazi’nin Başöğretmenliğinin kabul tarihidir”

Kurtuluş Savaşı daha henüz sona ermeden, 1921 tarihinde ilk defa Ankara’da; “Maarif Kongresi” düzenlenir!

İşte bu kongrede Atatürk, eğitimle ilgili hafızalarda yer alan o sözü ifade ederler; “Öğretmenler; Yeni nesli, Cumhuriyetin fedakâr öğretmen ve eği-

timcilerini, Sizler yetiştireceksiniz. Ve yeni nesil sizlerin eseri olacaktır” (24.08.1924)

Bizlerde Öğretmenler Günü, 24 Kasım tarihinde kutlanırken;

Dünyada, Öğretmenler Günü UNESCO’nun tavsiyesiyle; 1994 tarihinden itibaren her yıl, “5 Ekim tarihi” ‘Öğretmenler Günü’ olarak benimsenmiştir.

5 Ekim 1964 tarihinde, Paris’te gerçekleştirilen; “Öğretmenler Günü Özel Konferansı”nda, alınan tavsiye kararıdır.

Amerika ve Avrupa’da, 5 Ekim tarihi öğretmenler günü olarak kutlanırken; 12 Arap ülkesinde; “28 Şubat tarihi” Öğretmenler Günü olarak kutlanır... Ülkeler, kendi tarihi ve kültürel özelliklerine uygun bir şekilde, farklı tarihlerde, “Öğretmenler Günü” olarak benimsemişlerdir.

İlk Öğretmen Okulu, 16 Mart 1848 tarihinde, İstanbul’da, “Darülmualimin açılmasıdır!

Bu okul o tarihlerde, Ortaokullara (Rüştiye) öğretmen yetiştirmeyi amaçlıyordu!

Öğretmen Yetiştiren Kurumların, “173 yılı...” bulan bir tarihi var!

Cumhuriyet Tarihinde üzerinde en fazla oynanan kurumlar arasında, “Öğretmen Yetiştiren Kurumlar...” olmuştur! Günümüzde, halen belli bir standarda oturtulmuş değildir!

Öğretmenler Gününde, üzerinde en fazla, ‘Zihin jimnastiği’ yapacağımız ana konuların başında,

“Öğretmen” ve onu yetiştirecek “Kurumlar” olmalıdır!

Öğretmenler için en önemli sosyal kazanım, Hasan Sağlam’ın Milli Eğitim Bakanlığı Döneminde,

1980’li yıllarda açılan Öğretmenevlerinin, günümüz ihtiyaçlarına uygun olarak; Sosyal, kültürel, ekonomik anlamda, diğer kurumlara da, ‘örnek’ olabilecek, ‘Cazibe Merkezine...’ dönüşümünün sağlanmasıdır! Şehrimizde, ‘İl Merkezi ve İlçelerimizde’ Öğretmenevlerinin durumu nedir? Bunu birlikte sorgulayacağız! Sorgulamakla da yükümlüüz!

Türkiye’nin en büyük ordusu, “milyonlara...” ulaşan, “eğitim ordusudur” Öğretmenlerimizdir...

Şurası unutulmamalıdır ki, “eğitime yatırım...” Bir ülkenin, ‘geleceğine’ gelecek asırlara olan yatırımıdır! Her şeye ‘cimri’ olabilirsiniz? Ama ‘eğitime...’ asla!

Bayrak Şairimiz A.N.Asya bir şiirinde şöyle der, “Âlim dedi; ‘Bir harika öğrenciydi’

Şair dedi; yer yer sözü bir inciydi

‘Fatih Sultan’ adıyla andık onu biz

Tarih dedi; Fatihlerin en genciydi”

Yürekten/ gönülden sesleniyoruz;

“Anlat bana ecdadını bir defa olsun

‘Ben kimim’ sorusu hayatınla bir olsun

Unutma, unutulmak ölümden de beter

Ki, seni yaşatacak ‘yüce ülkün’ olsun”

Öncelikle, ‘idealist’ öğretmenlere ihtiyacımız var!

Akif bir şiirinde idealist öğretmenin genel çerçevesini çizerler;

“Muallim’ diyen olmak gerektir imanlı

Edepli, sonra liyakatli, sonra vicdanlı,

Bu dördü olmadan olmaz; vazife çünkü büyük”

İlk insanlar başlar eğitim. Rahman Suresi 3-4 ayetlerde ne buyruluyor;

“O insanı yarattı. Ona açık ve berrak şekilde düşünmeyi ve konuşmayı öğretti.”

İnsan, “düşünen, konuşan ve akleden sosyal bir varlık!”

İlk insan, Hz. Âdem’dur. Hz. Âdem aynı zamanda, “ilk peygamberdir!” Peygamberlerin sıfatları nelerdir?

“Sıdk (doğruluk), Emanet (güvenilir olmak),

Fetanet (akıllı ve uyanık olmak) İsmet (günah işlememek), Tebliğ (bildirmek), Emnûl-azl (peygamberlikten atılmazlar)

İlk insanla birlikte, “okuma...” ve “öğrenme” kültürü vardır;

Alâk Suresinde (1-5 ayet) şöyle buyrulur; “Oku yaratan Rabbin adına, İnsanı bir kan pıhtısından yaratan! Oku, çünkü Rabbin sonsuz Kerem sahibidir. (İnsana) kalemi kullanmayı öğretendir, insana bilmediğini belleten!”

Kur’an bizlerden; “ilim sahibi...” olmamızı, erdemli insan olarak insanlığa faydalı olmamızı istiyor.

Ankebut Suresi 43. Ayette; “Hem bu misaller var ya, biz onları insanlar için beyan ediyoruz.

Bunları (bu misallerin güzelliklerini ve faydalarını) ancak (eşyadan ibret alan) Âlimler anlar...”

Gül endamlı mısralarla merhaba, Öğretmenler gününüz kutlu olsun

Döktüğünüz emekler olmaz heba, Öğretmenim gönlünüz ferah olsun

J.Joured, “Öğretmen iki defa öğrenmek demektir!”

Hem öğrenci hem de öğretmen olmak... Sadece, ‘kürsüde değil...’ sıralarda da oturmak

Her daim, ‘öğrenmenin de...’ sıcaklığını hissetmek! Okullarımız, bizim ‘irfan ocağımız’

Kalem, kelamın (sözün, muhabbetin) sır küpü: Kelam, gönüllere nakış...

Öğretmen geçmişin öğreticisi, geleceğin kurucusudur.

Geçmişle gelecek arasında; ‘bağ kurmak’ köprü olmak!

Geleceği de bir bakıma inşa etmektir... O sebebledir ki, ‘gönül seferberliği’ eğitimde başlar.

O seferberliği, bu milletin ‘kimliğiyle...’ gerçekleştirebiliriz

En fazla nelerden yakınırım; “Şekilci, kopyacı, taklitçi, nakilci, ezberci...” zihniyetten!

Ne diyoruz; “derdi, devası taşır!” Ne diyoruz; “kurdu, meyvesi taşır!”

Ne sıkıntılarımızı abartalım, ne de bizleri bekleyen problemlerden kaçalım!

Bir realitedir; “Geleceğin güvencesi eğitime, eğitimde öğretmene dayalıdır!”

Huang ce, “Planınız bir yıl içinse pirinç ekin,

On yıl için se ağaç dikin, yüz yıl için ise insanları eğitin!”

Gazi, “Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır!”

Sözün başında da, ortasında da, sonunda da; “Eğitim... Eğitim... Eğitim...” diyoruz.

Hız. Ali (ra.) “Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum!”

Eğitime olan; “saygı, sevgi, güven, moral...” bakış budur!

Bir öğretmeni unutulmaz yapan şey, “Öğrencisinin yüreğine dokunmaktır!”

Sıklıkla ifade ederim, “Fütüvvet Dili...” veya “Gönül Dili...”

Addison, “Heykeltıraş mermer ne ise öğretmen de çocuğa odur!”

Öğretmen bizim nazarımızda ‘kendisine danışılan kişi’ Bilge İnsandır!

Öğretmen, “zariftir, narindir, incedir, kibardır, naziktir, esnektir, sağduyu sahibidir...”

Hedefimiz, vatansever, milliyetperver ‘erdemli insanlar...’ yetiştirmektir!

* * *

Öğretmenler Gününe

Gül endamlı mısralarla merhaba

Öğretmenler gününüz kutlu olsun

Döktüğünüz emekler olmaz heba

Öğretmenim gönlünüz ferah olsun

J.Joured, “Öğretmen iki defa öğrenmek demektir!”

Hem öğrenci hem de öğretmen olmak...

Sadece, ‘kürsüde değil...’ sıralarda da oturmak

Her daim, ‘öğrenmenin de...’ sıcaklığını hissetmek!

“Okul olur,

Millete ocak, okul olur

Tüter bacası nefesinden;

‘İlmel yakın’ O/kul olur!”

Okullarımız, bizim ‘irfan ocağımız’

Kalem, kelamın (sözün, muhabbetin) sır küpü

Kelam, gönüllere nakış...

Kur’an’ın ilk emri; “Oku...” Bakara Suresi 31.

Ayette buyruluyor;

“Ve Âdem’e bütün isimleri öğretti”

Öğretmenlik o kadar, ‘kutlu bir sanat ki’

İnanınız, derslerde; o kürsülerde titrerim!

“Oku,

“İkra” ilk emir oku

Kelimeler ıslıl ıslıl;

İlmin sadaktaki oku!”

Diliniz, kalbinizle birlikte, ‘talim edecek’ efendim

İlme, hikmete, marifete ihlasla yürüyeceğiz!

İnsanlığın en büyük düşmanı, ‘cehalet’

Bütün kötülüklerin anası da, ‘cehalet’

“Cehaletin taassup kokan

Evladını gömdüğü o/ kuma

Pusatlanır kelimeler;

Kalbe huzur verir okuma!”

Bilgiye yürümek, ‘huzura, güvene, hayata yürümektir’

Öğretmen geçmişin öğreticisi, geleceğin kurucusudur.

Geçmişle gelecek arasında; ‘bağ kurmak’ köprü olmak!

Geleceği de bir bakıma inşa etmektir...

O sebeptendir ki, ‘gönül seferberliği’ eğitimde başlar.

O seferberliği, bu milletin ‘kimliğiyle...’ gerçekleştirebiliriz

“Kimin fermanı ıslahat

Yüz elli yıllık maslahat

Yakarışımız Hudâ’dan;

Bizi hayırla ıslah/ et!”

En fazla nelerden yakınırım;

“Şekilci, kopyacı, taklitçi, nakilci, ezberci...” zihniyetten!

Ne diyoruz; “derdi, devası taşır!”

Ne diyoruz; “kurdu, meyvesi taşır!”

Ne sıkıntılarımızı abartalım, ne de bizleri bekleyen problemlerden kaçalım!

Bir realitedir; “Geleceğin güvencesi eğitime, eğitimde öğretmene dayalıdır!”

Huang ce, “Planınız bir yıl içinse pirinç ekin,

On yıl için se ağaç dikin, yüz yıl için ise insanları eğitin!”

Gazi, “Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır!”

Sözün başında da, ortasında da, sonunda da;

“Eğitim... Eğitim... Eğitim...” diyoruz.

Hız. Ali (ra.) “Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum!”

Eğitime olan; “saygı, sevgi, güven, moral...” bakış budur!

Bir öğretmeni unutulmaz yapan şey, “Öğrencisinin yüreğine dokunmaktır!”

Sıklıkla ifade ederim, “Fütüvvet Dili...” veya “Gönül Dili...”

Addison, “Heykeltıraş mermer ne ise öğretmen de çocuğa odur!”

Ali İmran Suresi 159. Ayette İnsanlığın mualimi,

Allah Resulünün(sav) eğitim metodu bizlere ders olarak verilir;

“Allah’ın rahmetinden dolayı, sen onlara karşı yumuşak davrandın.

Eğer kaba ve katı kalbli olsaydın, şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi.

Onları affet, onlara mağfıret dile, iş hakkında onlara danış,

Fakat karar verdin mi Allah’a güven, doğrusu Allah güvenenleri sever.”

Öğretmen bizim nazarımızda ‘kendisine danışılan kişi’ Bilge İnsandır!

Öğretmen, “zariftir, narindir, incedir, kibardır, naziktir, esnektir, sağduyu sahibidir...”

“Rağbetimiz aşk ile yanar bizim
Hayretimiz meşk ile döner bizim
Hasretimiz şerha şerha kanar bizim
Ziyasız bir hayat nar olur dedim!”
Akıl, izan, idrak, niyet, amel, irade, rağbet ve büyük ideallere; ‘hasret...’

“Tuzak Olur,
Toprak hâki, tuz ak olur
İlim, hikmet göç etti mi?
Nefis cana tuzak olur
Dağda şaki, yolda tuzak olur!”
Hedefimiz, vatansever, milliyetperver ‘erdemli insanlar...’ yetiştirmektir!

Medeniyet içinden harsı alınız;
Geriye sadece enkaz kalır, o da, ‘himayesiz’
Ses Ver, Ey Türkiye diyoruz;
“Üç kıtanın rahmindesin, bütün yüzler sana dönük...”

Oğuz Ata Neslindesin; bakışlar, tarih, sana konuk...”

Sorumluluklarımızda; “Büyük Türkiye Davası...” yer almalıdır

Geleceği, bu şuurla ancak inşa edebiliriz.

GÜÇLÜ ÖĞRETMEN...
Öğretmenlik, 'en kutsal meslek...'
Makamı veya yeri ne olursa olsun, "her insanın bir öğretmeni var!"
Yıllar öncesinde dinlediğimiz şarkının sözleri;
"Öğretmen kutsaldır ana gibi
Öğretmen kutsaldır baba gibi
Öpülesi elleri var
Şirin tatlı dilleri var
Öğretmen öğretir; A, B, C
Öğretmen öğretir; K, L, M"
Öğretmene, o makama kimler değer verecek;
"Bizler..." Toplumun bütün kesimleri...
Hz. Ali (kv), "Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum!"
Öğretmene, 'saygının da, duruşun da, davranışın da...' ifadesi
Ah! Günümüzde neler olmuyor ki?
Öğretmen, 'öğrencisine elini kaldıramaz'
Öğretmen, 'azarlanır'
Öğretmen, 'Veli tarafından tehdit edilir'
Sadece 24 Kasım tarihlerinde,
"Öğretmen moral bulur!"
Sadece 24 Kasım tarihlerinde,
"Öğretmen gerçek kimliğiyle buluşur"
Yazımızın başlığına, "Güçlü Öğretmen!" dedik
Dört temel başlık; "Yüksek bir Ahlak, İlim, Moral, Güvenilir Olmak!"
Milli Eğitim Bakanlığı YÖK ile İşbirliği Yaparak;
Her Brançta, 'Hakemli Dergi...' çıkarmalı...
Her Öğretmenin kendi mesleğiyle ilgili yılda en az,
"Bir Makale..." yayınlamalıdır!
Bizler, Eğitim Camiasına, "İrfan Ocağı..." diyoruz!
Öğretmen, toplum hayatında, 'Rol Model İnsandır'
Bu ülkede, 'aydın harekâtı...' sokaklarda değil;
"Okullarda başlar..."
82 milyon insanımız; "Okullarına Sahiplenecektir!"
Sadece evlatları için değil, 'kendileri için de...' bir değer bilecekler!
Kim ne derse desin, "Eğitim nu milletin aynasıdır!"

Her şeyden önce, "öğretmenlerimize saygı göstereceğiz"

Bizler, Öğretmeni bu toplumda saygın olduğu yere taşıyacağız!

Eğitim Bizim Geleceğimiz

Elli yıldır, 'eğitimin içerisindeyiz' Nerelere, nasıl geldiğini yaşayarak gördük/ görmekteyiz.

Günümüz Türkiye'sinde, 'eğitim dört dörtlük, her şey yerli yerinde diyen var mı?'

Hz. Ali (kv.), "En bilge insan, eksikliğini kusurunu bilen kişidir. Sözüünü tutan, yoz tutkuların silen kişidir. Kötücülere yüz vermeyen, iyiliklerle beslenen, dünya yıkılsa öz değerlerini söyleyen kişidir."

Lütfen artık doğruları söylemenin zamanıdır. Bizler şunu gayet iyi biliyoruz. Cumhuriyet tarihi boyunca, 'eğitim üzerinde çok oynadık' Milletçe ittifak edebileceğimiz bir ana merkezde buluşamadık!

ABD'nin Nobel Ödülü alan 26. Başkanı, Theodore Roosevelt, "Bir insanı ahlâken eğitmeden sadece zihnen eğitmek topluma bir bela kazandırmak demektir."

Allah Resul'ü (sav.), "Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim!" buyuruyor.

Bu millet, "Yunus diliyle sevgiyi inşa edebildi mi?"

21. asırda hala aşamadığımız Mimar Sinan'ın mühründe ne vardır,

"Ben, Sinan El Fakir-ül-Hakir!" İlimle birleşen yüksek bir tevazu!

Elli yıldır, eğitimin içerisindeyim. Hedef ne olmalıdır, "ideal bir nesil yetiştirmek!"

Elazığ'da da öğretmenlik yapan Cemil Meriç, "Eğitim programımızın içeriği, insanımıza kendisini ve insanlığı tanıtmalıdır. Bunun için, tarihe, dile, dine, kültüre ve felsefi ilimlere ağırlık verilmelidir. Ve kullanılan metotlar, muhatabın seviyesine ve durumuna göre ayarlanmalıdır."

Bu şehirde; Elazığ ilimizde, 1970'leri de, 1980'leri de, 1990'ları da ve günümüze doğru eğitimdeki gelişmeleri içerisinde yaşadık! Çok defa da, 'üzülerek' binlerce defa, 'büyük bir ah!' çekerek yaşadık!

Kâh Fen Liselerinin üzerinde, kâh Anadolu Liselerinin üzerinde, kâh Meslek Liselerinin üze-

rinde oynandı!

Hala bir türlü, 'adamakıllı öğretmen yetiştiren kurumları...' oluşturamadık! Çok defa yola çıkıldı, üzerinde karar kılınamadı, terkedildi...

Hani bir dönemler başarılı, "İmam Hatip Liseleri..." vardı. Hani bir dönemler, "Anadolu Liseleri..." vardı. Bir dönem geldi, "süper liseler..." oluşturuldu! "Meslek Liselerinin revaçta olduğu dönemler!"

Birbirleriyle yarışan, 'dershaneler...' vardı. Nelerden nerelere gelindi?

Ha, gerçekten ilk kuruluşu 1933 yıllarına kadar uzanan, "Millî Eğitim Yayınevlerine ne oldu?"

Şimdi sormalıyız, mecburi eğitimi, önce 8 yıla, sonrada, 12 yıla çıkardınız!

Eğitimde bir sıçrama, bir değişim oldu mu?

A.North Whitehead, "Eğitim, ferdin yaşama sanatını idrak edebilmesi için rehber olmalıdır!"

İnsana, 'yüksek bir ahlak ve moral kazandıracak' özgüveni yüksek, şahsiyetli fertler yetiştirmek!

Bir insana Rol- Model kimlerdir; Aile de, 'anne-baba' Okul da, 'öğretmenleridir'

Erich Fromm, "Eğitimin temel amacı, çocukları kendi yeteneklerinin bilincine vardırırmaktır."

François de La Rochefoucauld, "Allah herkese çeşitli kabiliyetler vermiştir, bunları kullanılır hale getiren eğitimidir."

Gallani, "Eğitimin amacı, doğuştan insanda var olan cevheri işlemek, özü geliştirmektir."

Batılı düşünür, 'insandaki asıl cevhere, maharetine, kabiliyetine, gizli yeteneğine yöneliyor'

Bizde öyle mi?

Ortaöğretimdeki, 6 milyon 318 bin 602 öğrencinin;

3 milyon 920 bin 83'ü, 'genel liselere...'

1 milyon 731 bin 556'sı, 'mesleki ve teknik liselere,

666 bin 963'ü de, 'imam hatip liselerine...' gidiyor.

2021 yılındaki, 'eğitim fotoğrafımız...'

Gazi Atatürk'ün güzel bir sözü var; "Bir millet irfan ordusuna sahip olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuna bağlıdır."

"Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı,

yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da esaret ve sefalete terk eder."

Bilginin, kültürün ve altını çiziyorum, 'eğitimin gücüne' inanacaksınız. Gayret, birkaç kişinin omuzunda değil, 'her birimizin üzerinde olacaktır'

Eğitim üzerinde titreyeceğiz! Sadece, 'makamda oturanlar değil' Her birimiz, 'bulundukları yerlere göre sorumludurlar'

Peygamberlerin mirasçıları kimlerdir, "bilginlerdir!" İlim tahsili, 'ibadettir'

"Yarın geçilecek yolları bugünkü nesiller inşa ederler!" Allah indinde, 'sizlerden hesap sorarlar'

Aklımızı, başımıza devşirelim! Bu ülkenin geleceğini, 'yarın evlatlarımıza emanet edeceğiz'

ZOR GÜNLER KAPIDA

Daha bunlar güzel günler evladım
Hele yağmur yağ olsun da öyle gör
Seni candan bezdirecek her adım
Boran, tipi...kış olsun da öyle gör

Ekmeğine katık yapıp cefayı
'Gık' dedikçe çalacaklar sopayı
Acıktıkça yiyeceksin kafayı
Sabır sana aş olsun da öyle gör

Elde varken hep yüzüne gülenler
Hatır sayıp kıymetini bilenler
Seninle ağlayıp senle gülenler
Dolu kesen boş olsun da öyle gör

Perdesi düşerse eğer iffetin
Ayrılır o zaman kemikten etin
Sevgi ikiz kardeşidir nefretin
Yârin kalbi taş olsun da öyle gör

Olacaksın bulgurundan unundan
Faydası yok solusan da burnundan
'Kıç vergisi' alacaklar donundan
Külhanbeyi baş olsun da öyle gör.

KÖKSAL AKÇALI (ASABİ)

Büyük Mütefekkir S. Ahmet Arvasî'yi Vefâtının 33. Yılı Münâsebetiyle, Şâir ve Yazar M. Halistin Kukul'la Konuştuk.

ÇAĞLAR-Sayın Hocam; S. Ahmet Arvasî hakkında kısa bir değerlendirme yapar mısınız? S. Ahmet Arvasî adı anılınca, sizde nasıl bir fikir belirliyor?

KUKUL- Büyük bir mütefekkir, sosyolog, eğitimci, kültür adamı, üstün bir muhakeme erbabı ve vatanını, milletini, bayrağını çok seven hâlis bir Müslüman -Türk milliyetçisi...

Türk-İslam sentezi anlayışını benimseyen, milliyetçilik ve maneviyatı bir araya getiren fikirleriyle tanınmış bir düşünür, eğitimci ve yazar. Hayatını Türk milletinin birliği, İslam dünyasının güçlenmesi ve gençlerin bilinçlenmesi için adanmış bir mütefekkir.

Türk milliyetçiliğini ırkçılıktan uzak bir şekilde tanımlayan, Müslüman Türk milletinin güçlü olmasının İslam âleminin kurtuluşu için şart olduğunu vurgulayan ve "Türk-İslam Ülküsü" gibi eserleriyle, hem eğitimci kimliğiyle hem de derin sosyolojik ve felsefi analizleriyle, 20. yüzyıl Türk düşünce hayatında önemli bir iz bırakmış meziyetli bir kişiliğe sahip bir insan hakkında fikirler uyanıyor.

ÇAĞLAR- O'nun hakkında çok sayıda makaleleriniz olduğunu biliyorum. Meselâ; bunlardan biri estetik hakkındadır. Bizde, pek de gelişmemiş olan bu sahadaki görüşlerinden söz eder misiniz?

KUKUL-İşâbet buyurdunuz. Arvasî Hoca'nın, Türk İslâm Ülküsü, Doğu Anadolu Gerçeği, Kendini Arayan İnsan, İnsan ve İnsan Ötesi , İlm-i Hâl, Şiirlerim, Hasbihâl, Size Sesleniyorum gibi birçok eserinden başka "Diyalektiğimiz ve Estetiğimiz" adlı çok kıymetli bir eseri daha vardır. Bunu esas alarak, 3 Mart 1996 tarihinde, Ankara'da yayınlanan Gündüz Gazetesi'nde "Seyyid Ahmet Arvasî'nin Estetik Hakkındaki Düşünceleri" başlıklı makalem yayınlandı.

Batılı estetikçilerin anlayışıyla, bizim estetik anlayışımız arasındaki 'çizgi'yi, büyük bir ilmî in-

celikle S. Ahmet Arvasî ortaya koymuştur. Bütün 'sapmalar', 'kaymalar' ve 'kopmalar', yepyeni bir tazelenmeyle açıklanmıştır. Aristoteles'e dayanan ve bilâhare materyalist bir idrâkle ele alınan estetik veya şiirdeki poetik telâkki, S. Ahmet Arvasî'nin bu açıklamalarıyla, karşısında ciddi bir tavır bulmuştur.

Tabii ki, daha öncesinde, Türk şiirinde geniş çaplı ilk Poetika, Necip Fâzıl tarafından ortaya konmuş ve o da, şüphesiz ki, bu estetik anlayış üzerinde inşâ edilmiştir.

ÇAĞLAR-Bu anlayışın veya telâkkinin temeli neye dayanmaktadır?

KUKUL- Mâlûmunuzdur ki, estetiğin konusu 'güzellik' tir. Güzeli aramadır. Bu sebeple; bizim estetiğimize temel teşkil eden fikir/telâkki/görüş, doğrudan doğruya, "Allah güzeldir, güzeli sever" anlayışdır ve böylece, "Mutlak Güzeli" arama yolculuğudur. "Mutlak Güzeli" ise, Allah'tır.

Tabiatta, her nesnede, bu "güzelliği" arama- lıdır. Bu; Batı'nın veya ona bağlı olan diğer ci- hetlerin sathî /taklide dayanan estetik anlayışının üstünde bir mevki aramaktır.

Şunu ifade edeyim ki, - elbette ki, herkes- fakat, bilhassa san'atla meşgul olanlar, şiirde, mîmârîde veya resimde mesâfe katetmek isteyenler, edebi- yat tahsili yapanlar mutlaka "Diyalektiğimiz ve Estetiğimiz"i okumalıdır.

ÇAĞLAR- Arvasî Hoca'nın vefatının 33. Yılında, fikir dünyamızda bir boşluk hissediyor mu-

sunuz?

KUKUL - Hârîka bir soru desem hiç de mübalağa etmiş olmam...Şüphesiz ki; âhirete intikal etmiş fikir adamlarımızın hepsi için bu soru geçerlidir. Düşününüz; bir Mevlâna'sız, Yûnus Emre'siz... ne bileyim, Yahya Kemal'siz, Âkif'siz, Necip Fâzıl'sız, Erol Güngör'süz bir dünyadayız. Fakat, bilhassa biz, Türk milleti olarak çok şanslıyız. Numûne-i imtisal şanlı Peygamber Efendimizden itibaren önümüzü görebileceğimiz daha doğrusu bize önümüzü gösterecek pek çok numûnelerimiz bulunmaktadır.

En büyük şansımız da, bunların eserlerinin bulunması ve onların, hâlâ yolumuzu aydınlatmış olmalarıdır.

Meselâ; Arvasî Hoca, bir yazısında, der ki; “İslâm Terbiye Sistemi'nde, “ilk” ve “en güzel” örnek, bizzat şanlı ve Sevgili Peygamberimiz Hazret-i Muhammed'dir. (O'na binlerce selât ve selâm olsun). Diğer insanlar, ilim ve fikir adamları, ahlâk kahramanları, O'na benzedikleri ve yaklaştıkları nisbette “nümûne-i imtisal” olabilirler. Yâni, Sevgili Peygamberimiz, tâlim ve terbiyemizin “mihver şahsiyeti”dir.”

ÇAĞLAR-S. Ahmet Arvasî'nin Türk milletine bağlılığını ifade edebilecek özlü bir sözünü lütfeder misiniz?

KUKUL - S. Ahmet Arvasî; hakikî mânada bir vatansever, îmanlı bir Türk milliyetçisidir. Bunu, bizzat kendisi de ifade buyurmaktadır. Sorunuza karşılık şunu söyleyebilirim.

Diyor ki; “Türk, dünyanın ve tarihin en eski kavimlerinden biridir. Çeşitli belgelerden öğreniyoruz ki, bu kavim, aynı zamanda tarihin kaydettiği en medenî ve dinamik “içtimâî ırklardan” biridir.

Öte yandan, bu kavmin dikkati çeken bir yönü de diğer kavimler gibi “putperest” olmayışıdır. Yâni, Türklerin yontulmuş ve müşahhas tanrıları yoktur.”

ÇAĞLAR- Teşekkür ederim Hocam. Son olarak söyleyeceğiniz bir husus var mıdır?

KUKUL - S. Ahmet Arvasî , büyük bir mütefekkir'dir. Bir ummân'dır. Aynı zamanda şâirdir. Başlıbaşına bir 'mektep adamı'dır.

SARIKAMIŞ...

Ben Sarıkamış'ı nineme sordum
Elini bağrına bastı, ağladı...
Asırlık yüzünde acıyı gördüm
Gözlerime bakıp sustu, ağladı...

Gözlerinden Aras Aras yaş aktı
Beyninde tarifsiz şimşekler çıktı
Şehit kardaşına bir ağıt yaktı
Feleğe kinini kustu, ağladı...

Gönlüne ince bir sızı düşünce
Yollara düşürdü derin düşünce
Bitkince yürürken kara düşünce
Buzdan heykellere pustu, ağlad

Ne üst-baş var idi ne de bir tas aş
Savaş değil kader kurdurdu bağdaş
Dondu damarlarda kan yavaş yavaş
Kara talihine küstü ağladı...

Gözler, dizler fersiz Sarıkamış'ta
Her yer kardan adam buz kesen kışta!
Kar dolu dağlara o her bakışta
Yardan umudunu kesti, ağladı...

Kardan kefenlere girmişler beyaz
Bu hazin maziye dedi kalbe yaz
Korkunç bir fırtına, şiddetli ayaz...
Soğuk poyraz yeli esti, ağladı...

Ne erler suçluydu ne Enver Paşa
O canlar uçmağa uçmadı boşa
Gurur duy torunum, şerefle yaşa!
Dedi, yüreğini sarstı, ağladı...

On binlerce şehit Hakk'la beraber
Kucaklar şefkâtle en son peygamber
“Allahu ekber!” der Allahuekber
İsyankâr sesini kıstı, ağladı...

Bu kahpe felekle atılmaz aşık
Ozantürk, Türk oğlu yurduna âşık
Ne ağıtlar yaktı binlerce âşık
Sazını duvara astı, ağladı...
Sözünü yarıda kesti, ağladı...
Bursa, 02.07.2008

OZANTÜRK / Bayram DURBİLMEZ

Ben Ankara'nın leylakların baygın baygın koktuğu bir sokağında büyüdüm. Cebeci'nin evlerinin çoğu bahçeliydi o zamanlar. Ankara'da leylaklar mayısta açar. Çiçeklerinin ömrü bir ayı geçmez. Çocukluk aşklarına benzerler. Kısa ama asla unutulmaz. Bizim bahçemizde de iki tane leylak vardı. Annem önce leylak çiçeklerini, sonra benim saçlarımı okşardı .Bana öyle gelir ki çocuğunun başını okşayan her annenin elleri leylak kokar.

Ah o nilüfer bakışlı kız, eğer bu yazıyı okuyorsan, o mayıs ikindisi de, yağmurun ve gözyaşlarımızın karıştığı leylak çiçeğinin dibini hatırla.

İki katlı ve bahçeli evler, taş kaplı sokaklar. Söğüt ve akasya ağaçları. Kırmızı kiremitli çatılar. Kumruların seviştiği saçaklar. Duvarda salınan bahar kokulu hanımelleri.

Yenimahalle, Bahçelievler, Cebeci, Kurtuluş, Demirlibahçe, Aydınlık evler.

Bu semtlerde genellikle bu tip evler olurdu. Uzun yıllar oldu buraları görmeyeli. Nasıldır düşünmek bile istemiyorum. Bizim evin yanında büyük bir fidanlıktı.

Çam ağaçları arasında oynardık. Bir de bize yakın Hacettepe fidanlığı vardı. Koruluk ifadesi daha çok yakışır. Her ikisi de doğal piknik alanıydı.

Biraz da çocukken oynadığımız oyunlardan bahsedeyim. Kızlar hulahop çevirirler, yakan top, voleybol oynarlardı. Erkekler, misket oynar, topaç çevirir, uçurtma uçurur, futbol maçı yapar, birdirbir, uzun eşşek, güvercin takla oynar, kış mevsimlerinin de kızak kayardı. Daha çok var da işi fazla uzatmayayım dedim.

O nilüfer gözlü kız için o eski bir mevsimde yazdığım bir küçük şiir ile yazımı bitireyim.

Bir leylak gölgesinde bıraktın ellerimi

Bahar yağmurlarını ıslattığı gözlerinde götürdün gözlerimi.

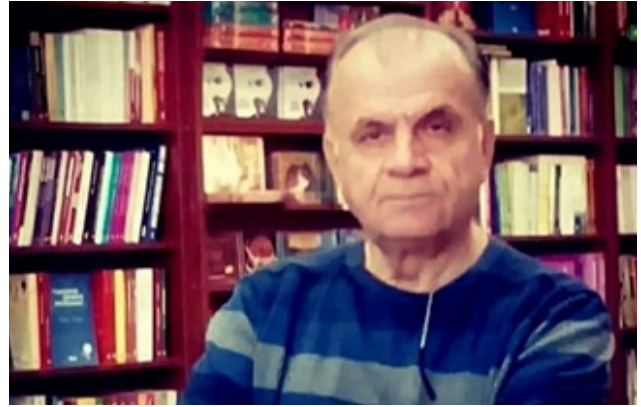

Yiiin De Yakışıyor Gebermiyesiceye

Niye dillerdi ki hoppa diye. Acıcık açık giyerdi oatter. Yiiin de güzeldi. Çişmenin başında su dol-duran maallenin avratlarının dilindeydi.

-O niiı gı o. İnsan ıcıcık utanır, haya ider

-Hasba nooolacak aaazı, gozü oynuyo.

-Üstündeki entaride yedi daaan çiçeee

-Saçlarını bi viriyo Erciyes'in ürüzgarına gör-seniz

-Yiiin de yakışıyor gebermiyesiceye.

-Nevin Aypar, Cahide Sonku bunun yanında çirkin galır

-Goltuunun altında mecmuasız gezmez

.Onnar orda gonuşmaya devam itsinler, biz gaveye doooru bi uzanak. Dışarıya bigaç masa atmış gavecı. Kimler yok ki.

Tüm herifler burda. İsimlerini söylemiyek, nolur noolmaz. Niye mi, biraz sonna annarsınız.

Bak hasba sözü aazımdan aldı.Gavenin önünden geçiyo. Alı güllü entarisi de üsdünde. Aboo o da niiı.Tööbe,tööbe.Bütün heriflerin gozü onda. O nireye dooru gidiyorsa onnar da boyunnarını o yana çeviriyollar. Susünüüü gırışmışdan, bıyıı yini tilliyene gadar. Şu hacemmiye ne dimeli.

Avradı öleli buna bişiler oluyo. Sakalını bile tarıyor olur olmaz yıllerde.Azmış bu.

Heriflerin ismini niye dimediimi annadınız mı. Avratlarının gulanaa giderse hasbanın arkasından baktıkları. Gör o zaman evde gopacak giymeti .

O kimdi, kimin nesiydi, unuttum gitti. Bildiim bişi varsa tüm heriflerin yüreende o hep vardı. Eh bizim de saçlarımızı yini yini taradıımız zamanannar. Biz de az deeldik hani

Şindik bunnarın hepsi bitti. Gızların çooonun giyip giymediği bile belli deeel. Heriflerin evdeki-ne bile bakacak halleri yok fatura ödemekden , kira vermekden, çoluna çocuuna ekmek gotürmekden.

Hanımlar mı, ellerinde telefon. Gezinip duruyollar sanal alemde.

11 Kasım 1938'de İsmet İnönü Cumhurbaşkanı seçilir. 28 Aralık 1938'de, Hasan-Âli Yücel, Celal Bayar'ın kurduğu hükümetin Maarif Vekili olur. Bakanlığı 5 Ağustos 1946'da istifa etmesiyle sona erer. Birçok icraata imza atmıştır. O dönemin milliyetçi önderleri onun bakanlığında komünistleri koruduğuna kanidirler. 1944'de milliyetçi aydınlara yönelik baskı ve zulümlere onun kıskırtıcı tavrının yol açmış olduğu görüşü hâkimdir.

Ârif Nihat Asya, Yüksek Muallim Mektebi'ni bitirdikten sonra 1928'de Adana Erkek Muallim Mektebi Edebiyat Muallimliğine tayin edilir, bir yıl sonra Adana Erkek Lisesi Edebiyat Muallimliğine nakledilir.

1934'te askere alınır. Yedek subay okulundayken "Soyadı Kanunu" gereği "Asya" soyadını alır. Askerliği bitince Adana'ya döner ve öğretmenlik görevine devam eder. 1936'da "Arif Nihat Asya" imzasını taşıyan ilk eseri "Ayetler"i yayımlar. Bu arada bazı yayın ve kültür kuruluşlarında da rol almaya başlar. Adana Halkevi'nin yayın organı olan "Görüşler" dergisinin yaklaşık beş yıl yazı işlerini yürütür.

Ârif Nihat Asya, sözünü sakınmayan bir kişi olduğu için tek parti yönetiminin olumsuz uygulamalarını açıkça eleştirir. O günün Türkiye'sinde yönetimi tenkid etmek her babayiğidin harcı değildir. Bu yüzden 1942 yılında Malatya Lisesi Müdürlüğü'ne tayin edilir. Malatya'da milliyetçi

faaliyetlerini sürdürür.

Maarif Vekili Hasan Ali Yücel Malatya'ya gelişinde hakkında bilgi sahibi olduğu Ârif Nihat Asya'ya haddini bildirmek kararındadır. Aralarındaki diyalog şöyle gelişir:

"Ârif Nihat Asya'nın milliyetçi memleketçi fikriyatından rahatsızdı. Malatya Lisesi'nde onu paylamak için kararlıydı. O bakımdan önce lisenin mimarî yapısını dikkate alarak öfkelenirdi. Hasan Âli Yücel:

-Bu ne biçim lise böyle? diyerek kaşlarını çatı.

Ârif Nihat cevapta gecikmedi:

-Bu binanın mimarı ben değilim efendim.

-Liseden ziyade bir hapishaneye benziyor!

-Siz beni buraya hapishane müdürü diye mi tayin ettiniz yoksa?

Hasan Âli, böyle bir cevap beklemiyordu. Ârif Nihat'ın pantolon paçalarındaki çamurlara parmağını uzatarak bağırdı:

-Paçaların çamur içinde. Bu paçalarla nasıl geziyorsun sen?

Ârif Nihat, Bakanı çıldırtan bir cevap verdi:

-Paçalarımı ağzınıza almayın sayın bakan! Paçalarımın ağzınızda işi ne?

Hasan Âli Yücel hışımına liseden ayrıldı ve o gün Ârif Nihat ASYA'yı lise müdürlüğünden öğretmenliğe aldı."

Giriş

İNSANA YATIRIM: SULTAN II. ABDÜLHAMİD HAN'IN HALEP'TE YAPTIĞI SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ

Gülşen Bilgehan ÖZTÜRK

Sultan II. Abdülhamid, 33 yıllık iktidarında başta devlet idaresindeki ustalığıyla, özelliklede eğitim ve sağlık reformlarıyla Türk tarihinin şerefli sayfaları arasında kendine yer edinmiş müstesna bir Türk büyüğüdür. Özellikle Osmanlı Türk İdaresinde sadece İstanbul'a değil, ülkenin birçok coğrafyasında sağlık kuruluşları yaptırdı. Özellikle sağlık alanındaki yenilikçi adımlarıyla da adını altın harflerle yazdırdı.

Halep'teki Hamidiye Gurebâ Hastanesi gibi yapılar, Sultan II. Abdülhamid'in ruhunu Memluk ve Selçuklu hükümdarlarının ruhlarıyla buluşturan merhamet zincir halkalarından biridir. Dukak b. Tutuş'un Şam'da inşa ettiği bimaristan, Nureddin Zengi'nin Halep'te yarattığı şaheser ve Abdülhamid'in Hamidiye'si, aynı anlayışla birleşerek Suriye coğrafyasında köklü bir şefkat geleneği oluşturdu. Bu yapılarla, Türk topraklarında böylece Türklüğün merhamet zinciri halkaları hizmetleri birbirine bağlayarak yükseldi.

Bu yazımızda, Halep'te yükselen "Hamidiye Gurebâ Hastanesi"nin hikâyesini anlatırken, Sultan II. Abdülhamid'in gözünden meseleye bakaca-

ğız; iyi biliyoruz ki onun için Halep, Osmanlı'nın son dönemlerinde, İstanbul'un ve Kahire gibi en şehirlerden biriydi. Abdülhamid, bu kadim topraklara baktığında, sadece bir vilayet değil, kadim atalarının hatıralarıyla dolu bir coğrafya görüyordu; Hamidiye Gurebâ Hastanesi'ni inşa ettirirken, Halep'in taşlarına hem şefkatini hem de devletin gücünü nakşetmek istedi. Onun zihninde, bu şe-

hir, devletin güneydeki kalbiydi; ne unutulmuş bir uçbeylik ne de gözden çıkarılmış bir köşe, aksine fakirlere ve gariplere uzattığı şifa eliyle Osmanlı'nın son güzel rüyalarından biriydi.

Sultan II. Abdülhamid, Osmanlı Devleti'nin geleceğini sağlam temeller üzerine inşa etme hayaliyle dolu bir liderdi; sağlık ve sosyal yardım hizmetleri, bu büyük vizyonun parlak birer yansıması oldu. Hastaneler, şifahaneler, tıp mektepleri ve yoksullara uzanan yardım eli, onun devleti ayakta tutma arzusunun somut ifadeleriydi. Ancak bu çabaların ardında sadece bir sultanın beka stratejisi değil, bir insanın sıcak, yaralı kalbi yatıyordu. Annesini ve babasını vereme, ilk evladını yangına kaptıran Abdülhamid, bu kayıpların ağırlığını omuzlarında taşıdı. O, devletin istikbalini düşünürken, kişisel acılarının izlerini de bu hizmetlere işledi; her hastane, sanki kendi geçmişine bir teselliydi.

Onun sağlık alanındaki reformları, şahsi tecrübelerinin derinliklerinden besleniyordu; bunu anlamamak, Abdülhamid'in ruhunu yarı yarıya tanımamak olurdu. Abdülhamid'in sosyal yardım hizmetleri, Osmanlı'yı payidar kılma düşüncesiyle şekillenmiş olsa da, bu düşüncenin kökleri onun kişisel hikâyesine uzanıyordu. Sultan II. Abdülhamid'in sağlık alandaki tutkusunun kökeninde, çocukluk ve gençlik yıllarındaki derin kayıplar olduğunu söyleyebiliriz. Sultan II. Abdülhamid henüz sekiz yaşındayken annesi Tîr-î Müjân Kadın Efendi'yi verem hastalığından kaybetti. Annesine karşı tarifsiz bir sevgi ve bağlılık besleyen

küçük Abdülhamid, bu ayrılıkla sarsılmış, ruhunda kapanmaz bir yara açılmıştı. O yaşta tanıştığı bu acı, ileride sağlık politikalarına yön verecek bir duyarlılığın ilk kıvılcımı olmuştu.

Yıllar geçtikçe, Abdülhamid'in gençliği annezizliğin hüznüyle şekillendi. Bu eksiklik, onda bir boşluk bıraksa da aynı zamanda bir misyon doğurdu. İnsanların hastalıklar karşısında çaresiz kalmasını, hele ki sevdiklerini kaybetmenin acısını tatmasını istemiyordu. Tahta çıktığında, devletin gücünü sağlık hizmetlerine yöneltmek onun için bir görev haline geldi. Halep'te ve diğer vilayetlerde kendi adıyla anılan Hamidiye Gurebâ Hastanesi'lerinin temellerini atarken, her aşamada annesinin hatırası ona eşlik ediyordu. Fakir ve kimsesizlere şifa dağıtan bu hastane, sanki annesine sunamadığı iyileşmeyi halkına armağan etme çabasıydı. Sağlık reformları, belki de içindeki o yaralı çocuğun sessiz bir haykırışıydı.

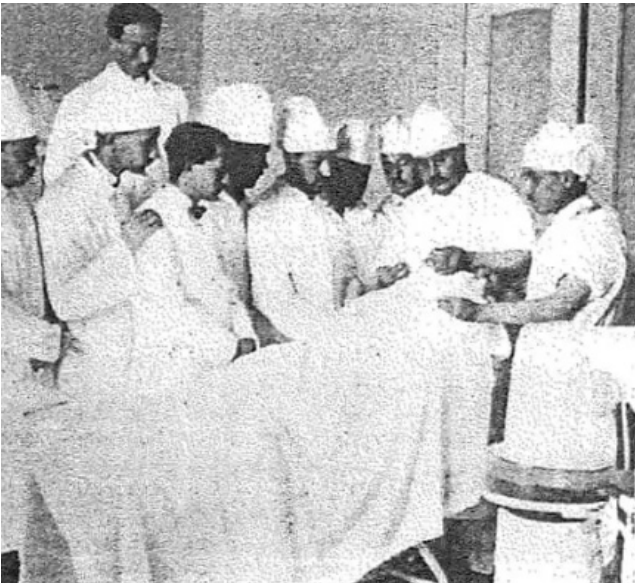
Abdülhamid'in geceleri sarayda geçirdiği yalnız anlarda, annesinin son bakışı sık sık gözlerinin önüne gelirdi. O bakışta bir hüznün, bir veda, ama aynı zamanda sanki bir emanet vardı. Bu emanet, ona dünyayı daha yaşanır kılma sorumluluğunu yüklemişti. O da bu yolda durmaksızın çalıştı: hastaneler inşa etti, tıp eğitimini yaygınlaştırdı, ücretsiz tedavilerle halkının yanında oldu. Osmanlı'ya bıraktığı miras, sadece politik dehasından değil, bir evladın annesine duyduğu o derin sevgiden kaynaklanıyordu. Sağlık alanındaki her adımı, annesinin hatırasına adanmış bir vefa

borcu gibiydi; bunu açıkça söylemese de, yüreğinde hep böyle taşıdı.

Sultan II. Abdülhamid için sağlık konusunda ikinci darbe annesi Tîr-î Müjgân Kadın Efendi'nin veremle zamansız vedasının acısını henüz göğsünden silip atamadan, babası Sultan Abdülmecid'i de aynı hastalıktan kaybetmesiyle meydana gelmiştir. Henüz çocuk yaşta, bu ikinci darbe onu derin bir yalnızlığın kucağına itti; sanki dünya, sevdiklerini bir bir geri alıyordu. Sarayda yankılanan kahkahalar yerini sessiz bir hüzne bırakmıştı. Veremin soğuk eli, sadece ailesini değil, onun küçük yüreğindeki güveni de alıp götürmüştü. Bu kayıplar, onda kimsesizlik duygusunu öyle derinden kazıdı ki, ileride kimsesizlerin, gariplerin şifasına adanmış hastaneler kurarken hep o günleri hatırlayacaktı.

Babası Abdülmecid'in ölümüyle, sarayın taş duvarları arasındaki dengeler altüst oldu. Abdülhamid, üvey annelerinin gölgesinde, bazen bir gölge gibi sessizce büyümek zorunda kaldı. Saray, altın işlemeli odalarına rağmen ona bir yuva sıcaklığı değil, karmaşık bir güç oyunu sunuyordu. Üvey annelerin ihtirasları, hanedan içi çekişmeler ve entrikalar arasında kendine bir yer bulmaya çalıştı. Ama bu zorlu süreç, onu zayıflatmak yerine adeta çelikleştirdi; her bakışta, her sözde insanları anlamayı, onların acılarını hissetmeyi öğrendi. O küçük çocuk, yalnızlığın soğukluğunda empati denen o sıcaklık ışığı keşfetti.

Kayıpların ardında bıraktığı psikolojik izler,

Abdülhamid'in ruhunda fırtınalar koparsa da, bu fırtınalar onu yıkmak yerine bir amaçla donattı. Annesinin ve babasının vereme yenik düşüşü, onda hastalıklara karşı amansız bir mücadele isteği uyandırdı. Sarayda geçen o yalnız günler, sağlık konusundaki duyarlılığının tohumlarını ekti; çünkü o, çaresizliğin ne demek olduğunu çok iyi biliyordu. Tahta çıktığında, hastaneler kurarken, doktorlar yetiştirirken, her kararında o çocukluk anıları gözlerinin önünden geçti. Halep'teki Hamidiye Gurebâ Hastanesi'nin her taşında, sanki annesine ve babasına veremediği şifayı halkına sunma arzusu yatıyordu. Onun reformları, bir sultanın gücünden çok, bir evladın yaralı kalbinden doğmuştu.

Sultan II. Abdülhamid'in hayatındaki en kahredici darbelerden biri, ilk çocuğunu henüz bebekken bir yangın felaketinde kaybetmesiydi. O minik beden, alevlerin hışmına kapılıp giderken, Abdülhamid'in yüreği de sanki o ateşle kavruldu. Evlat acısı, ne annesinin ne de babasının kaybına benziyordu; bu, tarifsiz bir çaresizlikle yoğrulmuş, iliklere işleyen bir yas oldu. Sarayın soğuk koridorlarında yankılanan o sessiz çığlık, ömrünün sonuna dek peşini bırakmadı. Bu felaket, ona hayatın ne kadar kırılgan olduğunu bir kez daha hatırlattı ve içindeki koruyan, kollayan bir lideri uyandırdı.

Ailesinin peş peşe gelen trajik ölümleri, Abdülhamid'in ruhunda derin bir yara açıtıysa da, bu yaralar onu harekete geçiren bir güce dönüştü. Annesini ve babasını vereme, çocuğunu ise yangına kurban vermiş bir adam olarak, felaketlerin önüne geçmenin yollarını aradı. Sağlık, onun için

artık sadece bir devlet meselesi değil, kişisel bir mücadeleyle. Hastalıkların ve kazaların pençesinden insanları kurtarmak, sanki kendi ailesine yapamadığını başkalarına yapma arzusuyla doluydu. Saltanatı boyunca attığı her adımda, o yangının küllerinden doğan bir kararlılık vardı; gözü yaşlı bir babanın, kimseyi evlatsız bırakmama yemini gibiydi.

Bu acı tecrübeler, Abdülhamid'in sağlık politikalarına yön veren en büyük rehber oldu. Hastaneler kurdururken, modern tıp eğitimi için mektepler açtırırken, koruyucu hekimliğe önem verirken, hep o kayıpların gölgesi yanı başındaydı. Halep'teki Hamidiye Gurebâ Hastanesi'nin odalarında, Şam'daki tıp fakültesinin sınıflarında, onun geçmişiyle barışma çabası gizliydi. Her bir sağlık kurumu, sanki annesine, babasına ve yitip giden bebeğine bir özür, bir teselliydi. Saltanatı, bu trajedilerden aldığı derslerle şekillendi; o, bir sultan olarak değil, acılarla yoğrulmuş bir insan olarak, halkını korumak için durmaksızın çalıştı. Sağlık reformları, onun tahtındaki gücünden çok, kalbindeki sönmeyen ateşten doğmuştu.

Sultan II. Abdülhamid, hayatındaki derin kayıpların gölgesinde, sağlık alanında bir devrim ateşini yaktı. Annesini ve babasını vereme, ilk evladını ise bir yangına kurban vermiş bir adam olarak, çaresizliği yenmek onun en büyük gayesi oldu. Modern hastaneler kurdurdu, taş duvarların ardında şifa arayanlara umut ışığı sundu; Halep'teki Hamidiye Gurebâ Hastanesi gibi yapılar, onun bu kararlılığının somut birer nişanesiydi. Doktor yetiştirmek için tıp mektepleri açtırdı, çünkü biliyordu ki bilgili eller olmadan hastalıkların üstesinden gelmek mümkün değildi. Osmanlı'nın dört bir yanına yayılan şifahaneler, sanki onun geçmişiyle hesaplaşmasının sessiz birer tanığıydı.

Verem, Abdülhamid'in ailesini parçalayan o acımasız düşmandı ve o, bu hastalığa karşı amansız bir savaş açtı. Dispanserler kurdurdu; bıkmadan, usanmadan halkını bu illetin pençesinden kurtarmaya çalıştı. Köylerde, şehirlerde insanları bilinçlendirmek için uğraştı, çünkü bir annenin gözyaşını, bir babanın feryadını çok iyi tanıyordu. Sağlık, onun gözünde bir lüks değil, bir hak olmuştu; bu yüzden her köşede bir şifa kapısı açmaya özen gös-

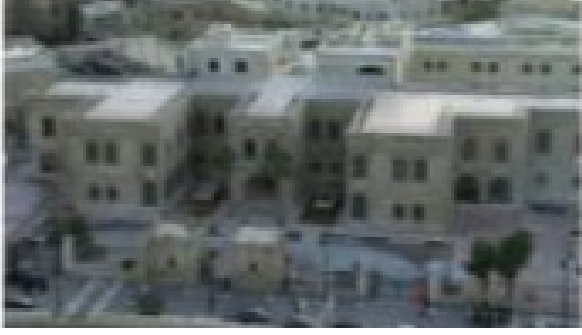
terdi. Saltanatı boyunca attığı bu adımlar, sadece bir sultanın politikası değil, yaralı bir kalbin halkına sunduğu teselliydi.

Çocuk sağlığı, aşılama çalışmaları ve kadın doğum hastaneleri, Abdülhamid'in yüreğinde özel bir yer tuttu. Kendi bebeğini kurtaramamış olmanın acısı, onu çocukların yaşaması için çabalamağa itti; aşılarla hastalıkları önlemeye, anneleri ve bebekleri korumaya ant içti. Kadın doğum hastanelerini yaygınlaştırdı, çünkü bir annenin sağ salim evladını kucağına almasının değerini, o küçük çocuğunu alevler arasında kaybeden bir baba olarak çok iyi anlamıştı. Bu reformlar, onun tahttaki gücünden çok, insanî duyarlılığından doğdu; her bir hastane, her bir dispanser, sanki ailesine veremediği şansı halkına sunma arzusunun izlerini taşıyordu. Abdülhamid'in sağlık hamleleri, bir devletin değil, bir insanın zaferiydi.

Sultan II. Abdülhamid'in sağlık alanındaki reformlarını anlamak, onun hayatındaki sarsıcı kayıpları göz ardı etmeden mümkün olur. Her bir kayıp, onun ruhunda silinmez izler bıraktı; bu izler, halkının aynı çaresizliği yaşamaması için onu sağlık hizmetlerine yönelten bir ateşe dönüştü. Osmanlı'nın dört bir yanında yükselen modern hastaneler, tıp mektepleri ve şifahaneler, onun bu acı dolu geçmişten aldığı ilhamla şekillendi. Bugün hâlâ ayakta olan bazı sağlık kurumları, Abdülhamid'in kişisel yaralarını halkına şifa olarak sunma çabasının sessiz tanıklarıdır.

Ancak Abdülhamid'in sağlık hassasiyetini sadece ailesel kayıplarla açıklamak eksik kalır; ço-

cukluğunda yaşadığı bir kaza, onun halka ve dayanışmaya bakışını derinden etkiledi. Henüz 10-12 yaşlarındayken, Dolmabahçe Sarayı'ndan çıkıp İstanbul'un sokaklarında atıyla dolaşmayı severdi. Bir gün, atı ansızın hızlanıp onu kontrol edemediği bir anda yere fırlattı; küçük kahvehanelerin olduğu bir sokakta, burnundan kanlar fışkırarak öylece kaldı. Atı saraya geri koşarken, bir kahveci koşup onu tahtaların üstüne yatırdı, yüzünü suyla yıkayıp kanlarını sildi. O an, kimliğini açıklayan küçük şehzade, zayıf bir sesle, "Rica ederim beni Beşiktaş'a götürünüz," dedi. Kahveci, hiç tereddüt etmeden bu yaralı çocuğu sırtına aldı, vicdanıyla hareket ederek ona kol kanat gerdi. Bu olay, Abdülhamid'in kalbinde halkının merhamesine dair unutulmaz bir iz bıraktı.

Bu kaza, Abdülhamid için sadece fiziksel bir yara değil, duygusal bir ders oldu. Atın saraya dönmesiyle ailesi telaşa kapılmış, annesi "Aman efendimiz duymasın!" diyerek oğlunu aratmıştı. Nihayet sokakta, kahvecinin sırtında taşıdığı şehzadeyi buldular. Abdülhamid, kendisini kurtaran bu adama minnetle bakarak, "Aman bir şey söylemeyiniz, bu adamcağız beni kurtardı, onu saraya alınız," dedi. Annesi, bu vefakâr kahveciye hediyeler sunarak teşekkür etti, bir İtalyan hekim ise şehzadenin tedavisini üstlendi. O gün, Abdülhamid halkının zor anda bile birbirine yardım edebileceğini gördü; bu, onun ileride "Gurebâ" hastaneleriyle fakirlere şifa götürme tutkusunu ateşledi. Saltanatı boyunca sağlık hizmetlerini yaygınlaştırırken, o kahvecinin insanlığını hep hatırladı ve Osmanlı'da dayanışmayı güçlendiren reformlara imza attı ve ayrılıkçı düşünce ve hareketlere karşı durdu.

Sultan II. Abdülhamid'in yüreğine şifa veren hizmetlerinden: Halep Hamidiye Gurebâ Hasta-

nesi

Sultan II. Abdülhamid'in gözünde Halep, Osmanlı'nın son baharında parlayan bir mücevherdi; İstanbul'un ihtişamı ve Kahire'nin bereketinden sonra, imparatorluğun üçüncü büyük şehri olarak onun kalbinde özel bir yer tutuyordu. Abdülhamid, Halep'i İstanbul ve Kahire ile aynı çemberde görüyordu; bu üç şehir, onun zihninde imparatorluğun son nefesini birlikte soluyan kardeşler gibiydi. İstanbul, devletin aklı ve ruhu, Kahire ise bereketli topraklarıyla bir hayat kaynağıyken, Halep, bu ikisini tamamlayan bir köprüydü. İstanbul'un politik fırtınaları ve Kahire'nin hareketli ritmi arasında, Halep sessizce ama kararlılıkla duruyordu.

Bu şehir, onun için sadece bir coğrafya değil, bir emanetti; Selçuklu atalarından devraldığı şifa mirasını yaşatan, savaşların ve yıkımların bile ruhunu söndüremediği bir topraktı. Osmanlı'nın son dönemlerinde Halep, Abdülhamid'in gözünde, imparatorluğun son güzel rüyası gibiydi; o rüya, onun ellerinde şekillenip tarihin derinliklerine bir iz olarak kazındı. Halep Hamidiye Gurebâ Hastanesi için Halep Kalesi'nin gölgesinde bulunan batı tarafının seçilmesi tamamen stratejik bir gözleme dayanıyordu. Sultan II. Abdülhamid'in yüreğine şifa gibi gelecek yatırıma 1882'de, onun emriyle başlandı. Burası fakirlerin, gariplerin sığınağı olacaktı. Bir süre ara verilse de Halep Hamidiye Gurebâ Hastanesi 1897'de tamamlanıp kapılarını halkın hizmetine açtı.

Halep Kalesinin altındaki bu yapı, sadece bir hastane değil, Abdülhamid'in şifanın bir simgesi olarak Suriye haritasına çizilmiş bir simgeydi. Hizmete girdiğinde memurlar ve hademeler görevlendirildi, yoksul hastalar buraya taşındı; 1901'de yılında hastane sultanın adına ithafen "Hamidiye" ismiyle taçlandırıldı. Bu isim, onun kişisel acılarını halkına şefkatle dönüştürme çabasının sessiz bir yansıması gibiydi.

Hastane, tamamlandığında dönemin en göz alıcı sağlık merkezlerinden biri olmuştu: iki büyük binası, uzun salonları, her birinde sekiz havuzlu hamamları, sütunlarla çevrili bahçeleriyle adeta bir şifa sarayıydı. Otuz iki odası, hasta muayene bölümleri, göz muayenehaneleri ve ameliyathanesiyle, modern tıbbın Osmanlı'daki izlerini taşıyordu.

Ölü yıkama evi, İslamî geleneklere saygıyı; güzelce düzenlenmiş bahçeler ise hastaların ruhuna ferahlık sunma isteğini fısıldıyordu. Her bir detay, onun halkını kucaklama arzusunun taşlara kazınmış hali gibiydi; bu hastane, sadece bedenleri değil, umutları da iyileştirmek için tasarlanmıştı (İhsanoğlu, 1992: 37-38)

1904'te hastane, yedi doktorun nöbetleşe görev yaptığı bir şifa yuvasına dönüştü; her gün belirli saatlerde kapılarını açıyor, fakir hastaları ücretsiz muayene ediyor, ilaçlarının çoğu eczaneden bedelsiz sunuyordu. Bu düzen, Abdülhamid'in halkına duyduğu derin sorumluluğun bir göstergesiydi; o, bir kahvecinin kendine uzattığı yardım elini unutmamış, şimdi aynı merhameti tüm gariplere sunuyordu. Fransız işgali döneminde ve sonrasında "Milli Hastane" adıyla uzun bir süre hizmete devam etti. Savaş öncesi Turizm Bakanlığı'na restore edilip otel yapılması planlandı; geçmişin acılarıyla yoğrulmuş bu yapı, şimdi savaşın yıkıcı rüzgârları bu hayali de alıp götürdü; Halep'in o güzel hastanesi, Abdülhamid'in mirasıyla birlikte harabeye döndü, ama ruhu hâlâ o topraklarda bir yerlerde hâlâ yaşıyor. (İhsanoğlu, 1999: 21-22)

Sonuç

Halep'teki Hamidiye Gurebâ Hastanesi'nde, Sultan II. Abdülhamid'in ruhu ile birlikte asırlarca Memluk ve Selçuklu hükümdarlarının ruhuyla hemhal oldu. Bu hizmetler; Türk topraklarında bir merhamet zinciri oluşturdu. Bu zincir, Dukak b. Tutuş'un Şam'da, Nureddin Zengi'nin Halep'te yükselttiği bimaristanlarla aynı anlayışla birleşti. Suriye coğrafyasında kurulan bu merhamet zinciri hastaneler, taş yığınları değildi; her biri, Türk i anlayışının halkına duyduğu sevginin, merhametin ve sorumluluğun birer nişanesiydi. Dukak'ın Şam'daki bimaristanı, (Terzioğlu, 1992:163 – 178) Nureddin'in Halep'teki şaheseri ve Abdülhamid'in Halep'teki Hamidiye'si, aynı topraklarda farklı zamanlarda aynı amacı taşıdı.

Halep Hamidiye Gurebâ Hastanesi ve Sultan II. Abdülhamid'in sağlık alanındaki mirası, Türk tarihinin en dokunaklı ve anlamlı sayfalarından birini oluşturur.

Hastanenin mimari zarafeti ve işlevselliği, Abdülhamid'in modernleşme vizyonunu gözler

önüne serer. Ancak bu reformlar, sadece bir devletin politikası değil, bir insanın iç dünyasından doğan bir çabaydı. Halep ve Şam, Türklüğün merhamet zincirinin bir halkası olarak, tarih boyunca insanlığa şefkat sunan şehirler olarak anılmaya devam etti. Hamidiye Gurebâ Hastanesi Halep'te türk'ün merhamet zincirinin abidevi bir simgesi olarak mutlaka yeniden restore edilecek ve bu görevine devam edecektir.

Halep Hamidiye Gurebâ Hastanesi Sultan II. Abdülhamid'in halkına bıraktığı bu mirasın hem, fizikî hem de ruhî yapısı tarihin hafızasında yaşamayı devam edecektir. Sultan II. Abdülhamid'in sağlık reformları, kişisel deneyimlerinin ötesinde, Osmanlı Devleti'nin istikbalini güçlendirme arzusunun da besleniyordu. Bu reformlar, bir devletin politik dehasından ve Türk vicdanının merhamet arayışından doğmuştu. Sultan II. Abdülhamid, sadece saltanatıyla değil, insanlığıyla tarihe mal olmuş, Osmanlı aydınları tarafından sevilmezse de halkı tarafından sevilerek tarihin mümtaz ve Türk İslâm âleminin vicdanının ve zihninin önemli bir köşelerinden yerini almıştır

Sultan II. Abdülhamid'in Halep Hamidiye Gurebâ Hastanesi, hem kişisel hem de toplumsal bir mirasın buluşma noktasıdır. Abdülhamid'in atalarıyla kurduğu manevi bağı yansıtırken, "Gurebâ" ismiyle fakirlere uzattığı eliyle Türk devlet sisteminde insana bakış açısı, insan yatırım yamanın önemli bir örneğini yaşatmaya devam etmektedir.

Kaynaklar

Terzioğlu, Arslan. (1992). "Bimaristan", TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul.

İhsanoğlu, Ekmeleddin. (1992). "Suriye'de Son Dönem Osmanlı Sağlık Müesseseleri İle İlgili Bazı Notlar", I. Türk Tıp Tarihi Kongresi, (17-19 Şubat 1988, İstanbul) Kongreye Sunulan Bildiriler, Türk Tarih Kurumu Yay., VII. Dizi Sa. 131, Ankara.

İhsanoğlu, Ekmeleddin. (1999). Suriye'de Modern Osmanlı Sağlık Müesseseleri, Hastahaneler ve Şam Tıp Fakültesi, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

San, Nil. (2017). "Suriye'de Tarihî Türk Hastanelerini Ararken", 2. Sağlık Tarihi Ve Müzeciliği Sempozyumu, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul.

TÜRK TARİHİ ÜZERİNE

Dr. Seyfi ŞAHİN

Hiç şüphesiz ki, Dünyanın en büyük milleti, Türk milletidir. Altaylardan çıkıp, Afrika batılarına, Yani Büyük Okyanustan, Atlas Okyanusuna, Sibiryadan, Hindistan'a kadar dünyanın her yerini idare eden...

Dr. Seyfi ŞAHİN

Hiç şüphesiz ki, Dünyanın en büyük milleti, Türk milletidir.
Altaylardan çıkıp, Afrika batılarına ,
Yani Büyük Okyanustan, Atlas Okyanusuna ,
Sibiryadan, Hindistan'a kadar dünyanın her yerini idare eden,

Her yerde imparatorluk kuran,
Binlerce yıl dünyaya hükmeden başka bir millet yoktur.

Roma imparatorluğu, sadece Avrupa ve Ortadoğu'da yayıldı.

İskender, Anadolu'dan Hindistan'a gitti.
Fakat, o ölünce de imparatorluğu dağıldı.
Halbuki atalarımız, Osmanlı, 600 yıl yaşadı,
Selçuklu yu da sayarsak Bu günü de kabul edersek,

1071 – 2071 bin yıl eder.

Hindistan'da da Gazneli Mahmut'tan itibaren
1010-1858 Babürlülere 850 sene idare etti.

Hun imparatorluğundan, Atilla'ya ,
Batuhan'a kadar, doğu Avrupa bizimdi.
Adriyatik'ten, Çin Seddi'ne kadar uzanan coğrafya hala bizimdir.

Hala elinize bir deynek alıp yola koyulursanız,
Yürüyerek Türkçe ile her yerde meramınızı anlatabilirsiniz.

Ben Kışinev'de pazarda Türkçe ile mal aldım.
Yakutistan'da ki kardeşlerimiz de aynı bizim gibi,

Bir, iki, üç, dört diye sayıyorlar,
El, ayak, yüz, kol, but diye Anadolu Türkçesini kullanıyorlar.

Gagavuz Türkleri de Hristiyan olmalarına rağmen,

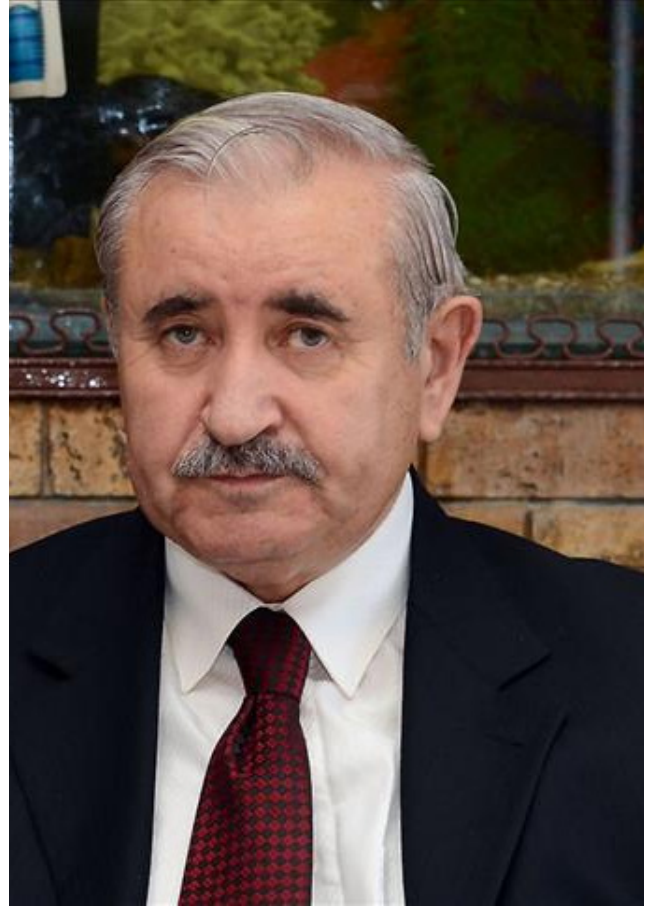
Eve girince, ve yakutlar da eve girince ayakka-bılarını çıkarıyorlar.

Bu milletin temizlik duygusu genetikdir.

Niçin Türk milleti bu kadar büyük coğrafyada,
İnsanlara güven verip, insanlara baş oldu.
Çünkü, bu millet çok adildir. Çok merhametlidir.

Hiçbir millete zulmetmez.

Hele Müslüman olduktan sonra,

Allah'ın adaletini, İslam'ın savaş hukukunu her yerde uyguladı.

Mora halkı Fatih'e gelip bizim ülkemizi de alın,
Despotlardan bizi kurtarın demişti.

Fatih gidip onları despotların elinden kurtardı.

Geçen gün, bir Sırp gazetecinin, röportajı sosyal medyaya düştü.

Sırp Gazeteci diyor ki, Osmanlı Padişahını Sırp prens törenle karşıladı.

Vergisini verip adil bir yönetimle bu milleti yaşattı.

Yoksa Katolikler gelip, Sırlara soykırım uygulayacaklardı.

2.ci dünya savaşında Sırp erkeklerin 3 te ikisi

öldürüldü diyor.

Yine bir Batılı fikir adamı; “Osmanlı gitti. Her şey bitti” diyor.

Şimdi, bu güne gelelim, ABD Sırbistan’da, Uçaklarla şehirleri yok etti,

Binlerce insanı katletti.,

İkinci dünya savaşında da 60 milyon insanı yok ettiler.

ABD, Rakka’da, Telafer’de şehri bombalayarak insanları ve,

Ahırdaki hayvanları dahi katlettiler.

Hafter, Libya’da, Hollanda askerleri ve Sırplar, Serebrenika’da on binlerce insana soykırım yaptılar.

Ama bizim askerler, Afrin’e girdi, Elbaba girdi,

Hatta Libya’da düşman askerini darmadağın etti.

Ama bir tane sivilin burnu kanamadı.

İşte, Batılı ve Türk milleti arasındaki fark ve üstünlük...

Yalnız, bizim Orta Asya da ve Moğolistan sınırlarından çıkışımız,

Çok iyi bilinmiyor. Çin, daha önceki Rus idareleri,

Bölgede, arkeoloji araştırması yaptırmadılar.

19 yüzyılda pek çok eserlerimiz Avrupa’ya kaçırıldı.

Depolarda saklanıyor. Araştırmalara açılmıyor.

Bu milletin büyüklüğünü Libya gelip gördü.

Bir, diye başladık önümüz açık inşallah...

FAYDALI BİLGİLER

Tabii ki, en faydalı bilgi kişinin kendini bilmesidir. Hani bir atasözü vardır. “Sen seni bil, sen seni, yoksa kırarlar enseni”... Yunus’un da dediği gibi, “İlim, ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir.

Dr. Seyfi ŞAHİN

Tabii ki, en faydalı bilgi kişinin kendini bilmesidir.

Hani bir atasözü vardır.

“Sen seni bil, sen seni, yoksa kırarlar enseni”...

Yunus’un da dediği gibi,

“İlim, ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmezsen, ya nice okumaktır?”

İşte insanın da kendini bilmesi, şarttır.

Bizler Türk’üz. Önce kendimizi bilmeliyiz. Sonra ailemizi, kabilemizi bilmeliyiz.

Sonra milletimizi bilmeliyiz.

Bizler Müslümanız. Elhamdülillah...

İslam’ı bilmeliyiz, Allah’ı bilmeliyiz, Kuran’ı bilmeliyiz.

Sevgili Peygamberimizi (sav) bilmeliyiz.

Sonra İslam’ı yücelten, Peygamber Efendimizle birlikte,

Canı pahasına, İslam’ı yaymak için dünyanın her yanına dağılan,

Lider ve kahraman Sahabeyi Kiramı bilmeliyiz.

Sonra Peygamber Efendimizin (sav) yaşadığı ve örnek olduğu İslam’ı bilmeliyiz.

Tabii ki onu yaşamalıyız.

Ne için?

Allah (cc) emrettiği için.

İki dünyada mutlu olmak için...

Türk milleti nedir?

Türk milleti, dünyanın en büyük milletidir.

Altaylardan çıkıp, Asya’nın bütünü, Avrupa’nın yarısını,

Afrika’nın ortasına kadar yarısını fethetmiş,

İslam’ı dünyaya yaymış bir millettir.

Türk milleti, İslam’dan önce de dünya hakimi idi.

Hunlar, Pasifik Okyanusu’ndan, İtalya’ya kadar bütün Asya’ya hükmetmişti.

Roma’yı ve Papayı dize getirmişti.

Daha sonra kavimleri yerinden oynatmış,

Avrupa’nın bugünkü milletlerini şekillendirmişti.

Hindistan’a gitmiş, binlerce yıl Hindistan’ı yönetmişti.

Çin içlerine akınlar yapmış.

Defalarca Çin’i yönetmiş, bazen o yoğun nüfus içinde asimile olup kaybolmuşlardır.

Halen Sarı Uygurlar, kaybolmamak için direniyorlar.

Türk milleti büyüklüğünden ve cesaretinden dolayı,

Çin ülkesine sık sık akınlar yapıyorlardı.

Bunun için Çin yöneticileri Çin Seddi’ni yaptılar.

Akınlar durdu mu? Hayır.

Türk ordusu, ya kumları set boyu kadar yığarak geçtiler.

Ya, ağaç tekerlekli yürüyen kuleler yaparak sedit aştılar.

Bazen de kapılardaki muhafızlara rüşvet vererek Çin ülkesine akınları yaptılar.

Yani Türk milleti içindeki fütuhât aşkıyla dünyanın her yerine,

Akınlar yapıp, devletler kurdular.

* * *

Mesela, orta Avrupa bataklıklarında bile at koşturdular,

Atların ayaklarına keçe bağlayarak, çamur, balçık içindeki ülkelere de akınlar gerçekleştirdiler.

Eğer bir şehri kuşatmışsa,

Karadan gemiler yürüterek,

Bugün de hala yapılamayan topraklarla İstanbul surlarını döverek,

İstanbul'u fethettiler.

Dünya tarihinin yarısı Türk tarihidir.

Yarısı da diğer milletlerin tarihidir.

Madem ki; Türk milleti, bu kadar büyüktür.

Acaba sebebi nedir?

Birinci sebep, hilkattir. Yaradılışı böyledir.

Hani bir gül bahçesine girersiniz ya,

Çeşit, çeşit güller vardır. Bunların bir kısmı sarı, pembe, kırmızıdır.

Bir de sizin göz bebeğiniz, koyu kırmızı, kadife gibi açan etrafına kokular saçan bir gül dalını düşünün.

O gülün karakteri (genetiği) özel yaratılmıştır.

O şekilde olmak zorundadır.

* * *

İşte, milletler de genetiği icabı o şekilde yaratılmıştır.

İçinde has olan, en iyisi, en değerlisi de Türk milletidir.

Artık bugün bu genlerle de biliniyor.

Her milletin ayrı bir geni vardır.

Türk milleti, düşmana korku, dosta güven veriyor.

Bütün İslâm milletleri, İslâm'ın kurtuluşunu, Türklerden bekliyor.

Türk milleti, yani Osmanlı, yıkılınca bütün İslâm milletleri yıkıldı. Köle oldu.

Kurtuluş yine Türk milletinden olacak.

Rahmetli Başbuğ Türkeş; "İslâm'ın kurtuluşu

da Türkiye'nin kurtuluşuna bağlıdır" demişti.

Bu gün, dünyanın her yerindeki Müslümanlar; son Libya ve Karabağ savaşından sonra,

İslami literatür kullanan Tayyip Erdoğan'ı, kurtarıcı gibi görüyor.

Irak'ta, Afganistan'da, Lübnan'da, dünyanın her yerinde taksiciler,

Arabalarının içine Türk Bayrağı asıyorlar.

* * *

Türk milletini cihangir eden, ikinci özelliği de aile yapısıdır.

Türk ailesi nedir?

Bizim ailemiz sosyolojik olarak ataerkildir.

Yani aileye baba hakimdir.

Bu da devletlerin, kurumların başarısı da yöneticinin tek kişi olması,

Bunun hakimiyetinin mutlak olmasıdır.

Türk ailesinde, toplum yapısında, daima bir hiyerarşi vardır.

Büyükler saygı görür.

Erkek olan büyüğe abi denir.

Hanıma da abla denir. Tek isimle asla hitap edilmez.

Yanına bir sıfat eklenir. Ahmet ağa, Mustafa çavuş, Yaşar usta, Ali amca, Hatice teyze gibi,

Bu toplum disiplini, sorunların çözümünde çok önemlidir.

Nefisler çarpışır ve kavga olursa büyükler, abiler araya girip meseleyi halleder.

Bu durumda, ailede namus, ırz, nesillerin korunması, büyüklerin yaşlılık zafiyetine düşünce,

Çocukları tarafından korunup gözetilmesi, Türk töresinin şaşmaz kuralıdır.

Devlete bağlılıkta, vatan için ölüme bile gidiş-te, bu ailelerin tavrı önemlidir.

Bir şehit anası" ikinci oğlumu da göndereceğim" demesi,

Evlat acısını; devlet, millet, Allah ve din için nasıl baskıladığını defalarca gördük.

Dünyada böyle bir millet yoktur.

Tank üzerinde Suriye'ye giren bir askere;

Nereye? Dendiğinde; "Kızıl Elma'ya" demesi düşman ordularını bozan psikolojik bir savaştır.

Böyle bir asalet, böyle bir cesaret, böyle bir yürek olamaz.

İşte Türk ailesinin ürünü budur. Çok yücedir.

İşte, Çin Seddi'nden, Adriyatik'e uzanan tarihi yapan iman budur.

Turnalar, Türkmen masallarında, kahramanların sarıldıkları bir motifti. Sevgilisinden ayrılan âşık Turnalardan talih ve kaderini soruyordu. Çünkü turnalar haber getirip götüren kuşlardı.

Allı turnam bizim ele varırsan
Şeker söyle kaymak söyle bal söyle
Eğer bizi sual eden olursa

Boynu bükük benzi soluk yar söyle. (Keskinli Hacı Taşan)

Erzurumlu Faruk Kaleli tarafından derlenen Bazılarının Ercişli Emrah'ın, bazılarının da Erzurumlu Emrah'ındır dediği bu "Turnalar" türküsünü, Erzurumlu Âşık Yaşar Reyhani, Van'dan kaldırarak Erzurum, Erzincan, Konya, Urfa, Gaziantep ve Kahire üzerinden ta Arafat'a götürdü.

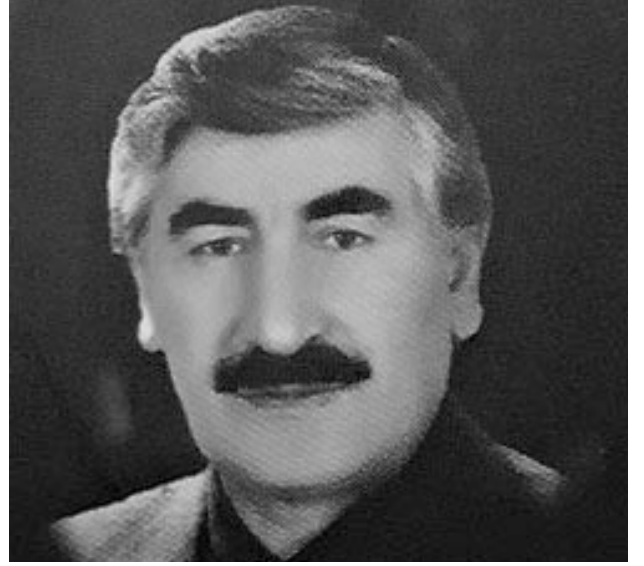
Kalkın turnam kalkın, Van'dan sökülün
Erciş'in gölüne, dolun dökülün
Malazgirt beyinden korkun sakının
Onlar avcı sizi vurur turnalar.

Hac vazifesini neden yerine getirmiyor? Derlerse şöyle deyin;

Soralar Reyhani, diyin ki hasta
Derlerse gelmez mi, diyin heveste
Yasin'dir mektubum, ihlastır postam
Fatiha pulumdur, verin turnalar.

*Bir insan herhangi bir hayvanın şekline büründüğü (Donuna girdiği) zaman hedeflediği duruma çok daha ulaşabileceğine inanılırdı. Kuş gibi uçma, boğa gibi mücadele etme, turna gibi yükseltilerden süzülme en çok tasvir edilen unsurlar olmuştur. (Bir zamanlar Şamanların giysileriyle, danslarıyla, sesleriyle bir hayvan şekline girme uğraşı İslamiyet'le birlikte "Don Değiştirme" olarak yaşamaya devam etmiştir. Mesela: Ahmet Yesevi Turna donuna girerken Baba Resul, Geyik ve Güvercin donuna girerek kâfirlere görünmüştür. Hacı Bektaşî Veli ise düşmanla savaşırken önce Şahin, sonra Güvercin donuna girmişti. Abdal Musa ise Geyik donuna bürünürdü. Bahattin Ögel)

Turna Semahı, turnanın uçuşunu çağrıştırır. Turnaların gökyüzündeki hareketlerini yansıtan figürlerle semah dönen, döndükçe yükselen canlar 'Hak'la buluşurlar. Turna semahı, bu buluşmayı anlatır. Turna kuşunun, Alevi edebiyatında da özel bir yeri vardır. Turna ile Hz. Ali arasında bir ilişki-

nin olduğu varsayılır. Sesini Hz. Ali'ye benzettikleri turnaya sorarlar;

"Yemen ellerinden beri gelirken
Turnalar Ali'mi görmediniz mi?
Havanın yüzünde semah dönerken
Turnalar Ali'mi görmediniz mi?"
Kim gördü deryada balık izini,
Eğildi Kanber'in öptü gözünü,
Turnalardan işittim avazını,

Turnalar Ali'mi görmediniz mi? (Pir Sultan Abdal)

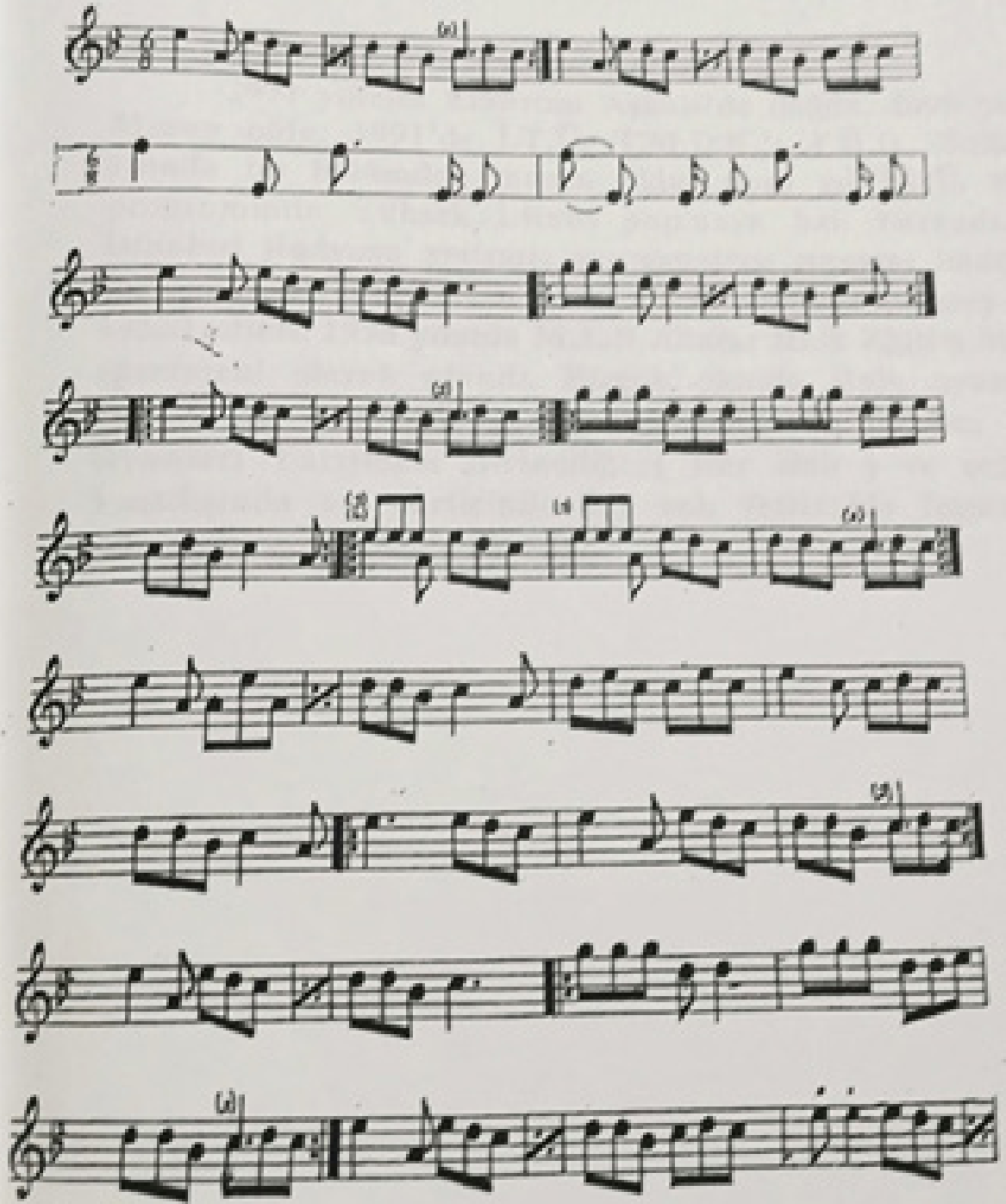
Hem Semahlarda, hem de Semazenlerin dönüşündeki amaç, tanrıya ulaşmak, cennete ulaşmak değil midir? Turna gibi dönerek oynanan Semahların yine sessiz kuşlar gibi dönen Semazenlerin oyunlarının kökeninde işte o eski geleneksel taklidi oyunlar yatmaktadır. (Turnalar semahı bitince, 'Dönülen semahlar hak katında kabul ola' denir.)

Turnalar, sabahları erken ve akşamları gün batarken suda iki defa âdeta dans ederler. Bu dans "turna barı"nın belki de çıkışındaki ilk hareket noktasıdır. Turna kuşu tek eşlidir. Eşini bir defa seçer, ömür boyu onunla olur.

Turna bu özelliğinden dolayı da kutsaldır. Böyle iki turna karşılaşınca karşılıklı dans ederler. Odukça zarif ve kibar kuşlardır. (İşte Erzurum Turna Barı tam da bunu anlatıyor). Halk inanışına göre; tek eşli ve gururları için yaşayan kuşlardır. Eşlerini kaybettikleri vakit bir daha topluluklara karışmaz-

♩. = 108

TURNA BARI

Hüsnî Ağa
Zaher Topdan

lar.

Şimdi Öznur Tanal'ın "Halk Kültüründen" isimli internet sayfasından bazı bölümler aldım ona bakalım.

Turnalar hiç durmadan kilometrelerce uçabi-

len ve havada en uzun kalan kuş türlerinin başında gelir. Büyük Anadolu insanı bu özelliğinden dolayı uzak diyarlardaki eşe dosta yaktıkları türkülerde turnalarla selam göndermiştir. Bu türkülerin en güzel örneklerinden biri Keskinli Âşık Hacı

Taşan'ın (1930- 1983) davudi sesinden yayılan, Allı Turnam türküsünde yankılanır;

Allı turnam ne gezersin havada
Arabam kırıldı kaldım burada
Ne onmamış kulmuşum dünyada
Akşam oldu allı turnam dön geri
“Garip Turna” türküsü ile Ercişli Emrah;
Katar katar olmuş giden turnalar,
Sizler bilirsiniz hallerimizi.

Sılda sevdiğim öz anam - atam,
Daha gözlemesin yollarımızı...

Dizeleri ile sılaya haber gönderirken, Erzurum-
lu Emrah dost iline giden turnalara şöyle seslenir;

Dost eline giden turna,
Bekle kelim, kelim.
Uğrar isen yar yanına,
Eyle selâmı, selâmı...

Turnalarla söylenen bir başka türkü Sefil
Ali'nin gönül telinden bütün Anadolu'yu karış ka-
rış dolaşır;

Üç turna uçurdum Yozgat dağından,
İzin aldım ağasından beyinden,
Başı boz dumanlı Çavuş köyünden,
Erzurum İline konun turnalar...

Büyük ozan Karacaoğlu da turnalara uzak de-
ğildir.

Katar katar olmuş gelen turnalar,
Şu halime, şu gönlüme bak benim.
Şahin pençe vurdu, tüyüm ağarttı,
Kanadıma bir ok vurdu bak benim.

Turna sembol olarak el sanatlarına, halıdan, ki-
lime, taş ve ağaç işlemeciliğine kadar pek çok saha-
da kullanılmıştır. Türk hanımlarının ilmek ilmek
işlediği; turna bacağı, turna kanadı, turna katarı,
turnalar bu nakışlardan birkaçıdır. Çocuk oyun-
larında bedensel özellikleri, davranışları ve kendi
aralarındaki ilişkilerle çocukların büyük ilgisini çe-
ken bütün kuşlar gibi turnaya da rastlarız. “A telli

turna”, “Turna vurdu” bu oyunlardan bazılarıdır.

Kuş tipi elbise giyen şamanın fevkalâde bir kuv-
vet kazandığı Yakut Türklerinden beri gelen gele-
nek ve semboller mistik anlamıyla bugün Berga-
ma ve Edremit civarındaki köylerde yaşayan Alevî,
Türkmen ve Çepnilerin kuş telekleri ile bezedikleri
için “kepez” dediği, gelin baş süslemelerinde yaşa-
tılmaktadır.

Turna kuşu, Divân-ı Lûgat-it Türk'te isim ola-
rak zikredilmektedir. Kutadgu Bilig'in, insanın
doyumsluğunun anlatıldığı bölümünde av hay-
vanları sayılırken onun adı da geçer. Dede Korkut
Hikâyelerinde de; "Kan Turalı baktı gördü ki bu
konduğu yerde kuğu kuşları, turnalar, keklikler
uçar" ibaresiyle geçmektedir.

Türk kültüründe turnalar şans, refah ve umut
kuşlarıdır. Efsanelere göre hep hayat kurtaran, yar-
dım eden, umut dağıtan kuşlardır.

Turna (Durna) Barı:

Türk halk oyunları içerisinde yorumlanabilme-
si en kolay olan oyunlar hayvan taklitli oyunlardır.
Bu oyunların dini ve törensel nitelikleri kaybolmuş
soyut oyunlara dönüşmüş olsalar bile, sembolik an-
lamları hala daha yorumla açıktır.

Şaman elbiseleri, kuş veya hayvan şekillerini
taklit etme sureti ile yapılan elbiselerdi. Bunu giyen
şaman hem kendi atasını göstermek hem de istedi-
ği zaman o kuşun şekline girebileceğini ispatlamak
istiyordu. Bu şekil değiştirmeye mitoloji araştırma-

larında (Metamorphose) denir.

Türkler ise bu deyim karşılığı olarak (Donuna girmek) sözünü kullanırlardı. İlk Türk Müslüman dervişleri de zaman zaman bir kuş donuna girerlerdi. Mesela: Ahmet Yesevi turna donuna, Hacı Bektaş Veli güvercin donuna; Abdal Musa ise geyik donuna bürünürlerdi (Ögel, 1993: 29).

Turna, bulunduğu veya yaşadığı yerlere damgasını vurmuştur. Anadolu ve Rumeli’de turna adlı meskûn yerler, göller ve dağlar vardır. Ayrıca bir cins çiçek olan "Turna gagası" "Turna" adı ile bilinen iğne oyası (Turgutlu, Manastır, Balıkesir, Tekirdağ); deniz ve gölde yaşayan "turna balığı" siyahı beyazına galip at donu manasına "turna kırı" Alevî merasimlerinde bir makam olan "turna semahı" telli turna "adlı çocuk oyununu ve Kuzey-Doğu Anadolu vilâyetlerinde ikili oyunlara (raks) âlem olan "turna barı" bilinen kültür öğeleridir. (Elçin, 1997: 63-75).

Ayrıca Anadolu’nun farklı bölgelerinde Turna ismiyle 15 halk oyunu tespit edilmiştir. Bunlar: Afyon: Turna, Ankara: Allı Turna, Balıkesir: Turnalar, Bitlis: Turna (Kulingo), Erzincan: Turna barı, Erzurum: Turna Barı, Gümüşhane: Turnalar, Kars: Durna Barı, Kayseri: Turnalar, Konya: Turnalar, Kütahya: Turna, Sivas: Turnalar, Yozgat: Allı Turna,

Feyli Turnam, Durnalar Halayı (Gâzimiñâl, 1999: 1-230).

Bu halk oyunları oynanış biçimlerine göre genelde tek sıra, karşılıklı düz sıra ve daire formundadır. Çoğunda yürüme, sekme ve çökme hareketleri mevcut olup, el çırpma, dönme, oturma, yüzükoyun ve sırt üstü yatma hareketlerine de rastlanmaktadır.

Erzurum’daki Turna barı taklit açısından Türk halk oyunlarında karşılaşılabileceğimiz oldukça ilginç ve dikkat çekici örneklerdendir. Bu halk oyununda turnanın çiftleşme olayı tıpkı tavuk barında olduğu gibi dramatize edilerek ritmik hareketlerle anlatılmaktadır. Biri erkek, diğeri dişi turnayı temsil eden oyuncular turnanın hareketlerini taklit ederler.

Tutunmadan davul-zurna eşliğinde ve serbest konumda oynarlar. Her iki oyuncu da kanat çırpma hareketlerini taklit ederek aynı zamanda karakteristik bar adımlarıyla oyun alanında dolaşmaya başlarlar. Bu esnada yürüme, sıçrama ve sekme hareketlerini özgün anlatımlarla sergilerler.”

Kaynak:

Zinnur GEREK Yrd. Doç. Dr. ESKİ TÜRK İNANÇLARININ ERZURUM TURNA BARINDAKİ İZLERİ

Yaşı 70'e dayanmıştı Muhammed Baba'nın. İki katlı evinin üst katını oğlu ve gelinine vermiş!

Kendisi de kapıcı dairesi gibi olan alt kattaki evde hayatının son günlerini sürdürüyordu.

Hayatı boyunca çalışmış helal rızık peşinde koşturmuş, dışından tırnağından arttırdığı bir miktar para ile de gecekondlu karışımı bu yeri on sene önce alabilmişti.

Şükür borcu da bitmiş!

Ayda bir aldığı Bağkur emekliliği maaşı ile de namerde muhtaç değildi, kira da vermiyordu.

Kıt kanaat geçiniyordu çok şükür.

Elhamdülillah.

Oğlu da iyi bir meslek sahibi idi zengin değildi!

Lakin fakir de sayılmazdı.

Orta gelirli biriydi.

Gelininin arada bir iğneleyici sızlanmaları vardı.

"Cahildir, ileride anlar iyiyi kötüyü" diye bakardı.

Bu konuşmaları duymazdan gelirdi hep...

İhtiyarlar devamlı hoşgörü timsali idiler.

Kıymetli oğlunun ve gelininin haftada bir ziyareti, somurtarak da olsa bir iki defalık verdikleri bir tas yemeğe memnun olur garipler.

Günlerden pazar, vakit de öğle idi.

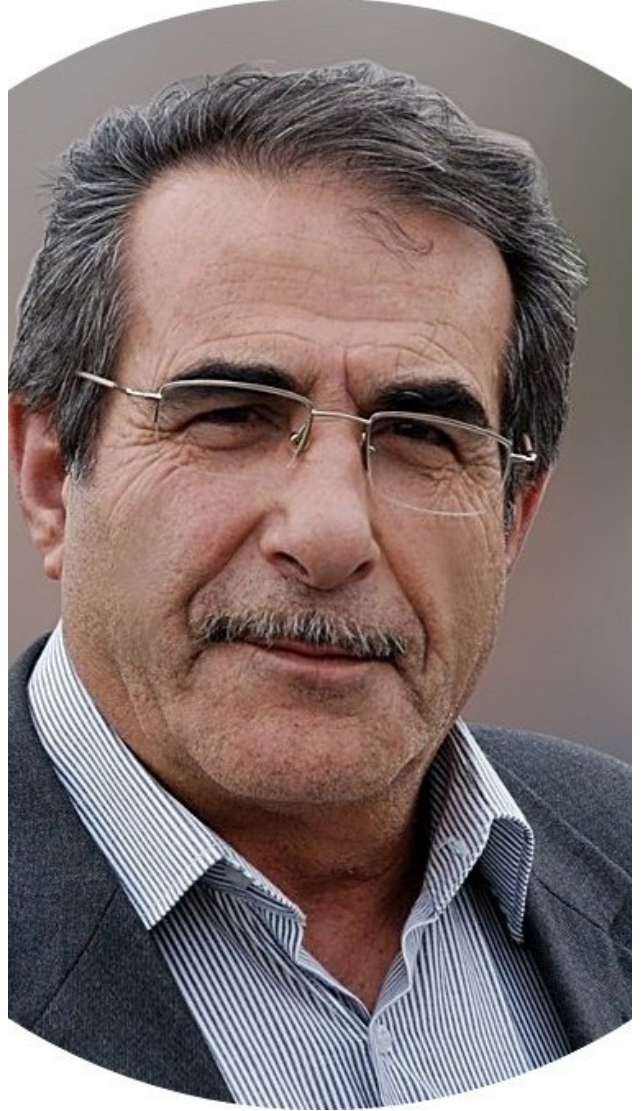
Muhammed Baba fırına gidip iki ekmek almıştı.

Fırıncı: "Muhammed emmi, akşam için lahmacun malzemesi verdi senin oğlan, ne zaman hazır olsun?

Bana demedi, var mı bir bilgin?

Diyen soruya "haberim yok oğlum" diye cevaplamıştı.

Eve geldiğinde de 50 yıllık hayat arkadaşına "Ayşe Hanım, oğlan fırına lahmacun malzemesi vermiş akşama nasip olur herhalde, akşama bir şey zahmet etme iki tane verir ne de olsa" diyerek ümitle beklemeye başlar.

Akşam namazı için hazırlık yaparken oğlunun, Elinde lahmacun dolu tepsi ile binaya girdiğini görür tesadüfen...

Şimdi gelir şimdi gelir diyerek bekler lahmacunu. Ümit bu ya belki gelir diye.

Vakit gece yarısına gelir artık ümidi biter iki sıcak lahmacun hayalini iki soğuk lahmacuna dönüştürür.

Gece yarısına kadar bekle babam bekle!

Nafile.Gelmez!

Açlık ve üzüntüyle bekler de bekler.

Bir türlü gelmez o iki sıcak lahmacun..!

"Muhammed" Baba, sabah erkenden kalkar!
Mahalledeki eski arkadaşının oğlu emlakçı idi.

Emlakçı tanıdığının dükkânının yolunu tutar.

Üçüne beşine bakmaz ve evi hemen satar.

Ve bir şart koşar: "ben ölünceye kadar evde
oturmam şartıyla" diyerek ekletir tapu kaydına.

Oğlanı hemen çıkartabilirsiniz diye de tembih-
lerBir kaç gün sonra oğlunun heyecanlı, heyecanlı!

Koşarak, büyük merakla kapıya geldiğini görür.!

Oğlu içeri girmeden sorar.

'Baba bugün iki kişi geldi ve evi boşaltmamı se-
nin evi sattığını söyledi.

Böyle bir şey yok değil mi? Haydi, satmadım
de, diye bağırır.

"Muhammed" Baba susar seslenmez bile..!

"Baba ne oldu, dilini mi yuttun? der.

Ve devam eder "haydi yalan desene..!" der.

Babası "Diyemem oğlum sattım, tapuları da
verdim "der,Muhammed Baba.

Üzgün de olsa gerçeği söyler.

Oğlan şokta nutku tutulur, olduğu yere çöker
ve "niye baba niye.

Kaçta sattın bari ,onu söyle." der.

Muhammed Baba buğulu gözlerle burnunu çe-
kerek, "İki lahmacuna oğlum, iki lahmacuna sat-
tım burayı der ve girer içeriye..'

(Alıntı)

İHTİYARLIK HÂLİ

Sekseni, doksanı bulursa yaşın!

Kemikler aşınır, diz tutmaz olur.

Bakanın da yoksa, dinmez gözyaşın!

Bir tas su demeye yüz tutmaz olur.

Gider güzelliği, kırışır deri

O keskin gözlerin tükenir ferî

İyi göremezsin bastığın yeri

Uzağı, yakını göz tutmaz olur.

Kuru ağaç gibi dökülür dalın

Ömrün uzadıkça kenarda kalın

Sofrada olsa da kaymağın, balın

Kalınlaşır dilin haz tutmaz olur.

Bir bir azalırken dostlar, taydaşlar

Kendini bilmezler güçsüzü taşlar

Elin, kolun titrer, sakarlık başlar

Kaşığı, bardağı düz tutmaz olur.

Bunun aklı gayri yetmiyor derler

Bir türlü isteği bitmiyor derler

Dünyaya mih çaktı, gitmiyor derler

Can yoldaşın bile, söz tutmaz olur.

Garibin, yoksulun sorulmaz hâli

Elbet, her insanın var bir zevali

Işığî körelmiş lamba misâli;

Fitil eskiyince gaz tutmaz olur.

Hükmü böyle koymuş mülkün Sahibi;

Kendi bilir varı, yoğu, gaibi.

Mafsallar yıpranır bir somun gibi

Yıllar, dişleri yer iz tutmaz olur.

Çare olmaz ilaç, doktor, hastane

Bilirsin ki, oynanıyor son sahne

Vakit dolar, bulunur bir bahane;

Can uçar, bedeni öz tutmaz olur.

Mehmet POSTALLI / Yahyalı – Kayseri

Hakan
TOPUZOĞLU
Official

HAKAN TOPUZOĞLU
Grafiker